

Werken. Deel 6. Waar is de vader?

August Snieders

bron

August Snieders, *Werken. Deel 6. Waar is de vader?*. Maatschappij 'Voor God en 't Volk', Antwerpen
1925

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/snie001waar02_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Waar is de vader?

I. Een Geheimzinnig Huisgezin.

Het was een schoone, zonnige Zondag der maand Juni.

De Schelde voor Antwerpen was effen en blauw; de hemel onbewolkt en aan de landingsplaats dampte de stoomboot, die de rivier zou afvaren.

Op de kaai en aan boord bevonden zich een aantal heeren en dames, mannen en vrouwen van verschillenden stand en rang, die de wel wat langer, maar altijd vroolijker reis langs het water verkiezen boven die per spoor.

De bestemming per stoomboot was naar Rotterdam.

Eindelijk luidde de klok aan boord, ten teeken van vertrek.

De reizigers groepeerden zich op het dek, onder de wit linnen tent, en de tocht ving aan.

De groene boorden der Schelde, de reê met schepen bezet, de wijd uitgestrekte stad met haar eindeloos getal daken, gevels en torenspitsen, schuiven langzaam achteruit.

Het water bruist voor den boeg der boot weg; eene frissche koelte waait door de menigte heen, en het lied van een straatzanger, met begeleiding eener gitaar, veraangenaamt den tocht.

Tusschen de dichte menigte zullen wij slechts vier personen uitkiezen: - drie van deze bezetten eene bank; de vierde heeft tegenover hen, of liever tegenover haar, plaats gevonden.

De drie personen zijn dames: eene moeder en hare twee dochters.

De eerste is eene vrouw met lang en bleek gelaat, donker oog, reeds grijzend haar, doch met dat onloochenbaar kenmerk van vroegere schoonheid.

De kalmte op haar wezen, de bedaarde welwillendheid waarmee zij spreekt, de ongedwongenheid, wij zouden zelfs zeggen het aangename harer manieren, de deftige en stemmige kleeding - alles duidt de vrouw van onderscheiding aan.

Het uiterlijke dezer dame schijnt den fijnen opmerker toe te fluisteren, dat zij geleden heeft; doch indien iemand deze bemerking maakte, dan moest hij er onmiddellijk bijvoegen, dat zij alsdan haar lijden met kracht en gelatenheid had gedragen.

Rechts en links van haar zitten de twee meisjes, beiden van zoo wat twintig jaar oud; beiden met eenen trek der moeder in het aangezicht, doch natuurlijk vinniger, levendiger, opgewekter dan bij haar: - 't is de bloementijd en het stemmige najaar, de heldere zonnestraal en de grauw wordende hemel, die de sneeuw- en hagelvlaag voorspelt.

De oudste is een zwartlokkige met blauwe oogen, de tweede heeft meer kastanjebruin haar, maar even lichte oogappels.

Beider wenkbrauwbogen zijn fijn geteekend; beider vel is blank, beider lippen zijn frisch rood; doch de zwart-

lokkige is zonder twijfel de schoonste, en moet het meeste de moeder, in dezer jeugd, hebben benaderd.

Men noemt die dame mevrouw Van Leefdael, en de geleerden beweren, misschien wel met eenig recht, dat de Van Leefdael's afstammelingen zijn uit het aloud geslacht van dien naam, hetwelk in de geschiedenis der 16^e eeuw eene zekere rol speelde.

Hare dochters dragen den naam van Veva en Liva, verkortingen van Genoveva en Godeliva.

De persoon, die tegenover haar heeft plaats genomen, is een jonkman van zes of zeven en twintig jaren; zijn zomerkleed, de fantaisiehoed, de gouden horlogeketting, de ring met breeden steen aan den vinger, toonen den man naar de mode, of ten minste van goeden smaak aan; maar zijn uiterlijk, zijne houding, bewegingen en taal, bewijzen, wat beter is, den man van opvoeding en onderscheiding.

Albert Van Velthem, zoo is zijn naam, heeft een flink, mannelijk en geenszins onaangenaam gezicht; zijn oog is geestig, de toon zijner stem natuurlijk en welluidend.

Die jonge man is alleen in de wereld en aan het hoofd eener niet onaanzienlijke fortuin, ofschoon hij zeer kalm en huiselijk, omringd door zijne boeken, schilderijen, prenten en andere kostbaarheden, leeft.

Albert bestudeert voor zijn vermaak, zelfs met eene zekere voorliefde, de plantenkunde, vormt een herbarium, teekent zeer aardig, speelt piano, en doet verder wat elk jong en bedaard man doet: rookt sigaren, jaagt in het herfstseizoen, rijdt somwijlen te paard, reist in den zomer naar eene badplaats en is wel eens vroolijk met de vroolijken.

Een paar erfenissen hebben hem dien gansch onafhankelijken stand in de samenleving bezorgd.

Een zeer aanzienlijk huis in het midden van Antwerpen, waar zijn vader vroeger woonde, heeft hij sedert eenigen tijd verlaten en verhuurd, en hij bewoont nu buiten

de oude stad eene kleine, sierlijke woning met veranda, bloemkassen, hof en stalling voor een paard.

Recht stil is het daar in en rondom die woning, en de jonge man kan zich ongestoord aan al zijne liefhebberijen overgeven.

Maar zóó lief en aangenaam is de eenzaamheid niet, of men wordt wel eens moede den zomervogel te zien fladderen, de bieën te hooren gonzen, de zon en de rozen te zien schitteren, en in een van die oogenblikken heeft Albert Van Velthem zijne vertrekken, die uitzicht op den hof geven, verlaten en plaats genomen voor een venster dat op de straat uitzicht heeft.

Wie woont tegenover hem in dat net burgerhuis? Hij weet het wel, doch hij heeft zich daarover tot nu toe niet bekommerd.

Dat huis is bewoond door mevrouw Van Leefdael en hare twee dochters, die ook wel weten wie haar buurman is, doch zich daaromtrent evenmin verder hebben ingelaten.

De gordijntjes van dat huis zijn altijd gesloten; de huisgenoten leven dus in de kamers, die op den hof uitzicht hebben.

Zelden gaat het drietal uit; zelden komt er bezoek; de Van Leefdael's hebben echter vroeger, jaren geleden, tamelijk druk in de deftige wereld geleefd, doch 't is of zij nu verlangen vergeten te worden.

Voor een vijftiental jaren moet er iets ter Beurze hebben plaats gehad, waarin mijnheer Van Leefdael erg betrokken was, waarin hij zelfs zijne fortuin gelaten heeft; doch het rechte woord is niet gekend of reeds vergeten.

Vijftien jaren! 't Is in onzen tijd inderdaad eene eeuwigheid! In vijftien jaar gaat in onze dagen een handelshuis driemaal ten onder, en komt er ook weêr driemaal boven op.

Zeker is 't, dat de familie sedert dien eenzaam en

vergeten, doch altijd zeer fatsoenlijk leeft, en de reden der afzondering ten eenemale aan haar zelve moet geweten worden.

De vader leeft nog, doch hij bevindt zich in den vreemde, in eene plantage van Amerika - zegt men - en daar hermaakt hij - zoo zegt men nog - zijne fortuin; maar het juiste woord van dat alles is bij het publiek niet bekend.

Soms, doch zeer zelden, komt hij over, blijft eenige weken evenals zijne familie achter de gordijntjes verscholen, vertoont zich zelden, verdwijnt dan weêr en wordt andermaal vergeten.

Voor velen zelfs bestaat de vader niet meer.

Albert Van Velthem heeft hem nooit gezien, weet niets van hem dan wat hij eens, ter loops en lang geleden, heeft hooren zeggen, bekommerde zich overigens niet om hem en de zijnen, tenzij toen hem, zooals wij zeiden, eens een oogenblik verveling overviel.

Hoe het zij, en wij denken den lezer verdere bijzonderheden te kunnen sparen, eens trad de jonge man het huis van mevrouw Van Leefdael binnen, hetgeen menigeen, die voor de spion of achter de gordijntjes zat te loeren, grootelijks verwonderde.

De lezer kent reeds de drie bewoonsters, en om het vierde schepsel, eene oude dienstmeid, zal hij zich gewis niet bekommeren.

De ontvangst, door de dame des huizes den heer Van Velthem bewezen, was zeer onderscheiden; zij was welwillend, doch, in zekeren zin, zeer terughoudend; de handelwijze der meisjes was zoo keurig, zedig als wenschelijk, zonder dat in iets een glimp van gemaaktheid doorstraalde.

Het was, in den vollen zin des woords, een huisgezin van den beschaafden stempel; de wellevendheid, de goede manieren waren als in haar vergroeid, kortom,

vormden met haar een volkomen geheel, waren haar gansch eigen.

Toen de jonge rentenier ten tweede male terugkeerde, werd er muziek gemaakt en toonden de meisjes hierin een merkwaardig talent.

De derde maal bezocht men de kleine bloemkas, en dronk men thee onder de veranda.

Gansch het huis was met eene bijzondere stemmigheit en netheid onderhouden; doch toen mijnheer Van Velthem eens, bij eene zekere gelegenheid, wachten moest en naast de veranda eene deur zag openstaan, dreef hij de nieuwsgierigheid zoo ver, zich in eene hem onbekende kamer te wagen.

Dit vertrek was zeer goed gemeubeleerd, doch de meubels waren van voor dertig jaren: op den schoorsteenmantel, op de pronktafeltjes, op de tafel zelve stonden een aantal curiositeiten.

Als wij ‘curiositeiten’ zeggen, bedoelen wij zoowel natuurwonderen als fantasiën van menschelijken geest en nijverheid, doch de laatste waren van die soort, dat men elders hiervan geen exemplaren aantreft.

Wij laten hier eenige versteende plantgewassen, daar eenige rijkgekleurde zeeschelpen, ginds rotskristallen, stalactieten of stalagmieten ter zijde, en wijzen op verschillende beeldjes in potaarde, welke allen door dezelfde hand schenen gemaakt te zijn.

Hier de dood als saletjonker gekleed en die een waaier voor het aangezicht houdt, om dit laatste aan eene coquette dame, die hij aan den arm heeft, te verbergen; daar eene soort van Mephistopheles, welke spottend in een handspiegel loert; ginds een dikke drinkebroër, een advokaat, duivels, gendarmes, deurwaarders - deze grinnikend, gene lachend, een andere weenend - allen met komische of satirieke uitdrukkingen en houdingen.

Als vorm mocht daar soms wel iets op af te wijzen vallen,

gewis; doch over het algemeen genomen, lag er in de opvatting, in de samenstelling en in de uitdrukking een diepen zin; elk was een greep in het menschelijke leven.

Op de tafel stond een zwart geverfde doos, en op dezer deksel een kring gekleurde beeldjes, ruw gesneden, maar vol geestige uitdrukking.

Hand aan hand stonden daar de koning met den bedelaar, de rechter met den gauwdief, de woekeraar met den geldleener - al die mannelijke figuren met vrouwelijke doormengd.

Mijnheer Albert beschouwde dit alles met eene mengeling van nieuwsgierigheid en verwondering.

Aan den muur hing een flink geschilderd portret: het was dat van een man van een dertigtal jaren, met een mager, scherp geteekend, vinnig, spotziek en vroolijk gelaat.

Hij zat achterover in een leuningstoel, had een witte slaapmuts schuins op de zwarte, krullende lokken, hield in de eene hand een glas schuimende champagne, in de andere een sigaar en blies den zilveren damp dezer laatste naar de zoldering.

In de wolken vormden zich, nevelig, allerlei figuren van grooten en machtigen in de wereld: de vroolijke man scheen ze allen naar de maan te blazen.

Bij het zien van dit portret moest men wel glimlachen, willen of niet; 't was gewis de luim van een kunstenaar, een studentengril of iets dergelijks.

Doch als men het portret in betrekking bracht met hetgeen men zoo al in de kamer zag, kon men denken dat alles met elkander in harmonie was, en aan een bepaald denkbeeld van den man op de schilderij vasthing.

Mijnheer Van Velthem wendde zich rechts en links, en vond nog andere curiositeiten: opgezette vogels, opgevulde katten, honden en vossen, rattenstaarten en misschien wel galgekoorden.

Eindelijk keerde hij, schier werktuigelijk, tot de tafel

waarop de zwarte doos stond, terug en legde zijn vinger op deze laatste.

Raakte de vinger, min of meer drukkend, eene veêr? Waarschijnlijk, want eensklaps sprong, in het midden van den kring der beeldjes, eene kleine luik open en de dood, op een oud, mager, geraamtelijk paard gezeten, verscheen en maakte de beweging van de dwarsfluit te spelen.

De muziek binnen in de doos liet een luchtigen wals hooren, en de dansers zwierden rond.

Mijnheer Van Velthem stond op dat zonderling tooneel te staren, toen mevrouw Van Leefdael tamelijk snel binnentrad, en op een wel ietwat verlegen toon zeide:

‘Aardigheden uit de ledige oogenblikken van mijnheer Van Leefdael!’ woorden die mijnheer Albert niet scheen te verstaan.

‘Ik ben toch, hoop ik, niet onbescheiden geweest, mevrouw,’ zeide de jonge man, ‘met een oogslag in deze kamer te werpen.’

‘O, geenszins, geenszins!’ was het antwoord.

‘Mag ik u vragen, mevrouw, wie de kunstenaar is, die deze geestvolle figuurtjes sneed of boetseerde?’

‘Kunstenaar? ....’

‘Gewis, mevrouw, en zelfs een groot kunstenaar.’

‘Dwaasheid!’

‘Toch niet! Hij, die deze beeldjes maakte, was een man van talent.’

‘Wel, mijnheer Van Leefdael hield zich met dit alles bezig, om zijne vrienden en zich zelf te vermaken. Toen de kinderen klein waren, speelde hij voor hen....’ Zij hield plotseling op.

‘Mijnheer Van Leefdael moet een vroolijk karakter hebben, te oordeelen....’

‘Geenszins; hij is integendeel altijd een zeer stemmig man geweest, doch die wel op tijd lachen kon. Thans echter....’

De dame ging naar de deur, en dewijl dit door mijnheer Van Velthem als een teeken beschouwd werd, zich bij het gezelschap te voegen, trad hij ook naar den dorpel.

Op het oogenblik dat hij dezen overstapte, zakte de dood op haar mager paard, in de doos terug, hielden de dansers halt en zweeg de vroolijke wals.

Door de spleet der deur, die mevrouw achter zich toetrok, zag mijnheer Van Velthem het portret aan den muur nog lachen, de advokaten, deurwaarders, gendarmes, duivels en andere caricaturen in klei, nog grinniken en grijnzen.

‘Ik ben,’ herhaalde mijnheer Van Velthem, ‘toch niet onbescheiden geweest, mevrouw....’

‘Wel in ’t geheel niet,’ was het uitdrukkelijk antwoord. ‘Indien het u lust die nietigheden, daar als aandenken vereenigd, nogmaals te zien, zal men ze u volgaarne toonen.’

Mijnheer Albert was gerustgesteld; men sprak, bij de meisjes teruggekomen, weinig of niet meer over de aardigheden, welke Veva en Liva lachend met den naam van akeligheden bestempelden.

De kamer bleef echter voortaan gesloten en men deed alsof zij niet bestond.

II. Waar is de Vader?

Mijnheer Van Velthem vond meer en meer genoegen in het huisgezin van mevrouw Van Leefdael, en bijzonder lief werd hem de zwartlokkige Veva, wier blauwe oogen

eene gansch bijzondere aantrekkingskracht voor hem kregen.

Was mevrouw Van Leefdael rijk? Neen; zij scheen een zeer fatsoenlijk inkomen te hebben; doch daaromtrent had de jonge man geen woord gerept. Overigens, indien hij Veva tot vrouw nam, had zij geen huwelijksgoed noodig; hij toch leefde in ruimen welstand.

De zaak was echter zoo verre niet gekomen; maar dat er tusschen die twee harten iets schuilde, was weldra voor niemand in huis een geheim meer.

Eerlijk had mijnheer Albert zijne gevoelens aan mevrouw Van Leefdael doen kennen; deze had verzocht zich eenigen tijd te mogen bedenken.

Het antwoord liet zich wachten, en na verloop van een paar weken durfde de jonge man andermaal aandringen.

Mevrouw verklaarde dat zij opzichtens die vraag aan haar echtgenoot, die uitlandig was, geschreven had, en dezès antwoord verlangde af te wachten; dat zij niet anders dacht of het antwoord zou gunstig wezen, en zij er, met inachtneming eener stipte terughouding, geene moeilijkheid in zag, hem tot het bezoeken van haar huis toe te laten.

Middelerwijl was het mijnheer Albert zeer gemakkelijk, het karakter van het huisgezin te doorgronden, en hij erlangde weldra de overtuiging, dat daar echte kristenzin woonde, en de geest zijner zalige moeder in Veva, het meisje zijner keuze, herleefde.

Zijne drukke bezoeken bij mevrouw Van Leefdael hadden, in zijne kringen, eene zekere opschudding teweeggebracht; men schreef hem zelfs reeds huwelijksontwerpen toe, voordat hij zelf daaraan gedacht had.

In dergelijke omstandigheden zijn er altijd gediensstige geesten, welke zich beieveren om datgene op te rakelen, wat sedert lang vergeten was.

De ouden herinnerden zich nog dien ‘losbol’ van een

Van Leefdael; zij spraken van overdreven speculatiën, gedempte processen, ondergang van fortuin - ja, daar men den draad niet van vatten kon, maar waarom juist het lieve en edelmoedige publiek van iederen draad een klokzeel maakte; - van totaal verval van crediet, van het verdwijnen des heeren van Leefdael, van zonderlinge geruchten, die van genen kant des Oceaans in vroeger tijd waren overgewaaid.

Met één woord, wat de ouden zeiden, herhaalden de jongen, en de nieuwe uitgaaf werd natuurlijk aanzienlijk, zoo niet verbeterd, dan toch vermeerderd.

Wel kwam veel van dat alles ter oore van mijnheer Van Velthem - overigens, het publiek is wel zoo liefderijk daarvoor te zorgen, al was het maar door naamlooze brieven - doch het ontstelde hem niet.

Hij had reeds, hoe jong ook, het publiek leeren kennen, en verlangde niet op geruchten, maar door zichzelf te oordeelen.

Op zekeren middag zat de moeder met hare beide dochters aan de theetafel, toen de meid een brief bracht. Die brief moest gewichtige tijdingen bevatten, want mevrouw Van Leefdael brak hem haastig open en de beide meisjes zagen haar vragend in de oogen.

Inderdaad er was eene gewichtige tijding ontvangen. Toen Albert volgens gewoonte kwam, verwijderden de zusters zich als bij afspraak, en de oude dame zeide:

‘Mijnheer Albert, ik heb tijdingen ontvangen, welke u betreffen.’

‘Ik hoop dat zij gunstig zullen zijn, mevrouw,’ luidde het antwoord.

De jonge man was opgestaan.

‘Ik heb aan mijnen echtgenoot, al wat mij betrekkelijk u bekend was, geschreven, en mijn oordeel was, ik beken dit gaarne, gunstig ten uwen opzichte gestemd.’

‘Wel verplicht, mevrouw.’

‘Mijnheer van Leeftael is zeer tevreden....’

Een glimp van voldoening tintelde in Albert's oogen.

‘Hij verlangt echter, zoo het mogelijk is, dat de zaak geen voortgang hebbe, voordat hij hier in Antwerpen zal weêrgekeerd zijn,’ hervatte mevrouw; ‘hij meent, alvorens tot eene beslissing te komen, met u een onderhoud te moeten hebben, en verlangt dat gij nogmaals geduld zoudt willen nemen, totdat hij in Antwerpen zal teruggekeerd zijn.’

Donker werd het oog des jongen mans; de hoop, die een oogenblik voor dat oog geflikkerd had, was weêr verdwenen.

‘En die terugkeer? ...’ ving Albert aan.

‘Zal in het najaar plaats hebben.’

‘Indien dit de eisch van mijnheer van Leeftael is....’

‘Niet de eisch,’ viel mevrouw in; ‘maar het verlangen, en dit verlangen moet u, denk ik, heilig zijn.’

‘Ik zal het eerbiedigen, mevrouw.’

‘Het zij mij toegelaten u te zeggen, dat het voorbehoud, hetwelk ik u onlangs verzocht in het oog te nemen, geen breeder kring kan erlangen en u tevens te verzoeken alle verdere verklaringen met mijne dochter daar te laten, totdat haar vader hieromtrent zijne beslissing zal hebben genomen.

Mijnheer Van Velthem zweeg.

‘Ik begrijp, mijnheer Albert,’ zeide mevrouw, ‘dat gij met ongeduld eene oplossing van het groote vraagpunt te gemoet ziet; doch de vader blijft de vader en ik verlang dat mijne kinderen dit gezag immer blijven eerbiedigen; dat het als een erfgoed in de familie worde voortgeplant. Later zult gij mij dankbaar zijn voor de beslissing heden genomen.’

‘Ik geloof dit gaarne, mevrouw; ik beken echter dat het antwoord eene teleurstelling voor mij is; ik had mij geveleid, de zaak binnen kort tot een goed einde te zullen brengen. Ik zal echter wachten....’

‘Ik dank u, mijnheer Albert,’ en mevrouw stak den jongman de hand toe.

‘Er zijn echter inlichtingen, die mevrouw mij zonder twijfel onmiddellijk geven kan,’ hervatte mijnheer Van Velthem.

Mevrouw zag eenigszins verwonderd op.

‘Welke inlichtingen bedoelt mijnheer Albert?’ vroeg zij en dit niet zonder eene trilling in de stem te verraden. ‘Misschien betrekkelijk onze fortuin?’

‘Dat juist is het minste wat mij bekommert, mevrouw. Doch er zijn - 't is misschien al te pijnlijk voor u....’

Mevrouw bedwong zich.

‘Sedert eenigen tijd,’ hervatte Albert aarzelend, ‘zijn er geruchten van verschillenden aard in omloop....’

‘Welke geruchten?’

‘Betreffende het verledene van mijnheer Van Leefdael; ook betreffende het tegenwoordige....’

‘En gij wenscht daaromtrent gerustgesteld te zijn, mijnheer?’ viel mevrouw in, die inmiddels in een der rieten leuningstoelen had plaats genomen, en alzoo eene vluchtige ontroering had bemeesterd.

Toen zij het hoofd weêr oplichtte en mijnheer Van Velthem andermaal in het gelaat staarde, lag er een glimlach vol vertrouwen op haar gelaat te lezen.

‘Geloof mij, mijnheer Albert, dat verledene en ook het tegenwoordige zijn eerlijk.’

‘Ik twijfel er niet aan, mevrouw.’

‘Zoover ik weet zult gij u nooit over uwe nieuwe familie, indien gij onze Veva tot vrouw neemt, behoeven te schamen. In het verledene ligt, wel is waar, eene lange rij van rampen, en waarin onze aanzienlijke fortuin werd meêgesleept, doch in het tegenwoordige zult gij niets vinden dan een eerlijk werk, ter opbouwning van hetgeen destijds werd afgebroken.’

‘Ik heb er de overtuiging van, mevrouw,’ mompelde

Albert, die juist op dat teêr punt niet veel wist te zeggen. ‘Mag ik u echter vragen waar mijnheer Van Leefdael zich ophoudt?’

‘Laat mij toe u te verzoeken, ook met dit laatste, nog eenige maanden geduld te hebben. Mijnheer Van Leefdael is - de kamer die u wel eens gezien hebt, moet eenigszins ten bewijze strekken - een tamelijk wonderlijk man, en toen hij Antwerpen, ten gevolge van geldelijke ongelukken, moest verlaten, brak hij hier alle betrekkingen af, verborg zijn bestaan en wilde niet dat men weten zou, waar hij zijne fortuin zou trachten te herstellen. Wilt gij ook die nieuwe bepaling eerbiedigen, mijnheer Albert?’

‘Indien....’

‘Laat mij u nogmaals verzekeren, dat er achter die geheimen of, zoo gij wilt, die grillen, hoegenaamd niets onrustwekkend, indien gij wilt, niets oneerlijk verborgen zit. Het publiek moet praten, en, het moet u niet vreemd zijn, timmert altijd gaarne romans.’

‘Ik zal wachten, mevrouw,’ zeide mijnheer Albert met vaste stem.

‘En als de wereld in hare veronderstellingen blijft volharden?’

‘Ik ben ik alle gevallen niet gewoon, mevrouw, mij erg te bekommeren om 't geen de wereld zegt: ik zal wachten, geduldig wachten.’

‘Ik dank u nogmaals.’

Na dit gesprek had mijnheer Van Velthem, eene onder alle opzichten keurige voorbehouding aangenomen; hij kwam zelfs minder dan vroeger in huis, bepaalde zich, dit als het ware in stilte te bespieden en zich tot over de ooren verliefd te maken.

Men ziet, de eenzaamheid is dikwijls gevaarlijker dan het gezelschap. Eens of tweemaal per week, stak hij de straat over en belde aan het huis van mevrouw Van Leefdael.

De ontvangst was altijd hartelijk; doch van de zijde van Veva niets meer dan stil vriendschappelijk, terwijl Liva in haren omgang gemeenzamer was, omdat zij een paar jaren jonger en van vroolijker gemoedsstemming was, dan wel haar oudere zuster.

De liefde mocht dan ook aan het *halte là* gehoorzamen, toch onderhielden een aantal nietigheden, snuisterijen: een woord, een wenk, een glimlach en wat zoo al meer, de goede verstandhouding tusschen beiden.

Men zag het najaar met verlangen te gemoet.

Allengs, zooals alles wat men eindelijk gewoon wordt, bekommerden zich de menschen niet meer met de personen in de eenzame straat, en vergaten zij andermaal dien wonderlijken Van Leefdael.

De wereld moet overigens het nieuws van den dag volgen, en is dus niet genegen, zich langen tijd met hetzelfde onderwerp bezig te houden.

Een nieuws moet al bijzonder belangrijk zijn, wil het acht dagen lang het snaterend publiek bezighouden, en zelfs het meest belangwekkende, kan er niet in gelukken, zoo lang op de planken te blijven.

III. Aan Boord en te Rotterdam.

De Van Leefdael's werden vergeten en de tijd deed de terughouding allengs slijten, zelfs in dezer voege dat wij op den Zondag morgen de familie, vergezeld door mijnheer Van Velthem, aan boord der stoomboot ontmoeten.

't Hindert mevrouw en de meisjes in den aanvang wel eenigszins; doch het publiek kent haar weinig of niet: niemand let overigens op zijn buurman.

Men ziet naar den groenen wal, naar eene moeilijk opvarende schuit, naar een langzaam afdrijvend beurtschip, welks patroon, aan het roer staande, de ruim bevolkte stoomboot aangaapt.

Men luistert achteloos naar het gebruis van het water, dat schuimend voor den boeg splijt en wit als melk langs de flanken van het schip wegglijdt; men hoort het klotsen en botsen dat uit de machinekamer opstijgt, en tusschen al dat gedruisch klinkt de stem van den straatzanger en soms het getokkel der gitaar.

Mevrouw Van Leeftael had den zanger herhaalde malen met de oogen gezocht en telkens als de man, die overigens een sterk en gezond uiterlijk had, haar het blikken schaalte toestak, wierp zij er eenige centen in.

'Lieve hemel, ma, wat zijt ge ruimgevig vandaag!' zeide Liva, de jongste zuster, lachend.

'Och, kind, wie weet hoe de man dit noodig heeft,' zeide mevrouw kalm.

'Hij? Wel, ma, de man ziet er uit als een Hercules!'

'Mogelijk, maar weet ge wat er misschien achter dit leven verborgen zit?'

'En wat zou er misschien achter verborgen zitten?' vroeg Veva.

'Ik weet het niet, kind, maar die man kan wellicht zoo'n ambacht juist niet uitoefenen uit neiging, uit roeping. In het uitsteken der hand ligt iets vernederends, zoo denkt men ten minste, en ik gevoel dat het dien man pijnlijk zijn moet openlijk te... vragen.'

'Laat mij toe op te merken, mevrouw, dat gij menschen, als die zanger is, een al te fijn gevoel, al te veel kieschheid toeschrijft,' merkte mijnheer Albert op.

'Wie geeft u daarvan de overtuiging?'

‘Die gewoonte doet welhaast de scherpe punten der eigenwaarde en het eergevoel afslijten, en de mensch voelt dan de vernedering niet meer.’

‘Dat is waar; doch hebt gij er wel ooit over nagedacht, wat martelstrijd een dergelijk man in den aanvang heeft moeten onderstaan? Ik spreek niet van diegenen, welke van kindsbeen af in dat Bohemerleven werden opgeleid, maar wel van die, welke door den nood gedwongen, en om vrouw en kinderen te onderhouden, tot dien staat afdalen. Denkt ge, mijnheer Albert, dat bij deze de punten van eigenwaarde en eergevoel zoo spoedig afslijten?’

‘Dat zijn uitzonderingen, mevrouw.’

‘Gewis, maar ik spreek ook van uitzonderingen. Neem, bij voorbeeld, een operazanger, een zanger, die in onze concerten geschitterd heeft en wien, na verloop van eenige jaren, door dit of dat toeval, de stem, zijne eenige broodwinning, ontnomen wordt; niet allen geraken aan een ander bestaan; daarenboven, de omstandigheden zijn soms onverbiddelijk; - welnu, wat schiet er dergelijken over dan in de straat af te dalen, en denkt gij dat bij dezulken alle eigenwaarde versmacht wordt?’

‘Daarmeê stem ik volkomen in, mevrouw.’

‘En denkt ge, ma, dat die man? ...’ vroeg Veva.

‘Och, neen, kind, het was ook slechts eene veronderstelling, een vluchtig denkbeeld, dat bij mij opkwam, een gek denkbeeld - ik beken het...’ liet er mevrouw op volgen en zij glimlachte.

‘Geen gek denkbeeld, sedert ik uwe uitlegging gehoord heb,’ zeide mijnheer Van Velthem. ‘Indien wij den sluier konden opheffen, die de geringe standen in de samenleving bedekt, zouden wij dikwijls, het ware van het valsche onderscheidend, wezenlijke rampen kunnen zalven, wezenlijk goede menschen kunnen opbeuren; doch er is in dat alles zóóveel bedrog, zóóveel schijnlijden,

zóoveel maskerade dat wij het kaf met het koren, het goede met het kwade verwarren.’

Mevrouw luisterde niet meer; zij zat schijnbaar gedachteloos op het water te staren, terwijl de meisjes gearmd en langzaam over het dek drentelden en slechts terugkeerden, om aan dat gekke en wonderlijke gesprek een andere wending te geven.

Dat echter ging zoo gemakkelijk niet.

‘Het is in Londen,’ zeide mevrouw, zich tot den jongen man richtende, ‘dat gij wonderlijke en onbegrijpelijke standen in de samenleving zult ontmoeten...’ - doch mevrouw hield plotseling op.

‘Lieve hemel!’ zeide Liva, ‘mijnheer Albert zal zich, hoop ik, met dergelijke aardigheden niet ophouden.’

‘Neen, zeker niet,’ viel Veva lachend in: is het al niet genoeg dat wij daarover Charles Dickens lezen, die ons somtijds reeds veel te akelig is met zijne fantastische figuren en onbegrijpelijke standen - zooals ma zegt.’

‘Dat mijnheer Albert ons integendeel veel nieuws brenge over de heerlijke parken, gebouwen, paleizen, museums; over...’

‘En niet over de prachtige winkels in Regentstreet en Oxfordstreet?’ viel Albert lachend in.

‘Gewis!’ liet er Liva lachend op volgen.

Het gesprek was afgeleid en nam nu weêr eene vroolijke, eene opgeruimde wending.

’t Was overigens wel wat een zwak van mevrouw Van Leefdael, op dergelijke wonderlijke fantastische punten neêr te komen, aan welke niemand in de woeling der wereld denkt - tenzij hier en daar een poët, en, volgens de schoolbankgeleerden van onzen tijd, met wolligen knevel en lorgnon, zijn poëten gekken....

Mijnheer Albert stak dus, zooals we gehoord hebben, de zee over naar Engeland. Stoffelijke belangen riepen hem derwaarts, en dewijl hij,

alvorens den overtocht aan te vangen, te Rotterdam zaken te vereffenen had en mevrouw tevens in dit geval was, had men den tocht - eene plezierreis voor de meisjes - in het voor allen en wederkeerig aangenaamste gezelschap der wereld aangevangen.

Als mijnheer Albert de reis over het kanaal zou begonnen hebben, zou mevrouw per spoor naar Antwerpen terugkeeren.

Welk was de beweegreden van de reis bij mevrouw Van Leefdael? Zij had zich bepaald met te zeggen: 'Eenige zaken van ondergeschikt belang, verder een paar bezoeken,' en mijnheer Van Velthem was een te bescheiden man, om in het minste nog aan te dringen.

Den dag na de aankomst in het woelige en bedrijvige Rotterdam, toefden de dames op de kaai aldaar, en groetten met de hand den reiziger, die op het dek der Londensche boot stond, en hare groeten met levendigheid, zelfs met eene soort van drift, beantwoordde.

Geen wonder! Hij had, niettegenstaande het consigne, uit Veva's mond menig heimelijk woordje opgevangen, dat hem hare genegenheid verzekerde - en mijnheer Van Velthem droomde meer dan ooit, met Veva Van Leefdael, een leven als een vischken in het water.

Zoolang de stoomboot in zicht was, zoolang de dames de gestalte van mijnheer Albert meenden te herkennen, bleven zij op de kaai als genageld staan.

'Kom nu, kinderen,' zeide mevrouw, 'binnen een paar maanden zullen wij mijnheer Van Velthem weêrzien.'

De meisjes keerden naar het hotel terug; mevrouw zeide, dat zij eens even alleen diende uit te gaan, en op de nieuwsgierige vraag der meisjes: 'Waarheen?' antwoordde zij kortweg: 'Naar eenen zaakwaarnemer.'

'Mogen wij u niet vergezellen, ma?' vroeg Liva.

'Och, kind, laat de vereffening van geldelijke zaken aan uwe moeder over.'

De kinderen zouden dus in de zeer nette kamer van het hotel blijven. Het venster was opgeschoven; 't was een heerlijke, zonnige, vroolijke dag en daarenboven er stond eene piano - wel zoo iets wat men eene rammelkas noemt - in de kamer; maar toch zeer geschikt om den tijd te korten.

Mevrouw, den sluier neêrgelaten, stapte in een huurrijtuig, gaf den koetsier een adres op en weldra ratelde de vigilant door de straten der woelige koopstad, bruggen over, stegen door, om eindelijk in eene afgelegen straat, voor een huis met een oudachtig uitzicht, stil te houden.

Het huis was als het ware potdicht gesloten; de gordijntjes schenen voor de ruitjes vastgegroeid, want het bleek wel dat nooit eene hand eene der plooiën verzette of ophief.

Op de zwarte deur was een zwart plaatje vastgemaakt, waarop weleer, in gele letters, de naam en de hoedanigheid van den bewoner geverfd stonden; doch het plaatje was nu geblutst en gebersten en de gele letters waren deels uitgeveegd.

Toen het rijtuig stilhield, liet mevrouw het glasraam naar beneden, en stak het hoofd even buiten, om zich te verzekeren of zij wel degelijk daar was waar zij wezen moest; of het nummer, met dat in haar geheugen opgeteekend, overeenkwam.

De koetsier trok aan de huisbel; men wachtte; niets leefde achter de gordijntjes. Na een tweeden ruk aan de bel deed zich binnen eenig gedruisch op; de deur werd traag geopend en in de spleet verscheen eene oude vrouw, met een stemmig geplooid kapke op en voor het overige in het zwart, in den rouw, gekleed.

Mevrouw stapte af, trad binnen en voor de oude vrouw staande, zeide zij:

‘Mijnheer Gland? ....’

‘Mijnheer Gland is dood...’ luidde het sombere antwoord.

‘Hoe? Gij doet mij schrikken!’

‘Hij is gisteren begraven....’

‘Maar hij heeft papieren en gelden in zijn bezit, die mij toebehooren,’ onderbrak mevrouw driftig en met eene doodelijke bleekte.

‘Hoe is uw naam?’

‘Mevrouw Van Leefdael, van Antwerpen.’

‘En die gelden zijn afkomstig?’

‘Van den heer Mathisson, beurtelings in Engeland, beurtelings in Amerika.’

De oude slefte kreunend eene zijkamer binnen; mevrouw bleef op den dorpel staan en wachtte.

Met eene bibberende hand haalde de vrouw met het witte kapke, een sleutel te voorschijn, opende moeilijk eene secretaire, zette een bril op den neus en zocht in eenige pakken papieren.

Mevrouw wachtte met kloppend hart; tegenover haar, aan den muur, hing het portret van den overledene: hij was een mager man, met diepliggende oogen, had een donkerbruine pruik op en droeg een blauwen jas, waaraan groote koperen knopen.

Mijnheer Gland - die namelijk uit de vergulde lijst - staarde op mevrouw, zonder iets te laten raden wat er in zijn binnenste omging, of wat hij geweest was in de wereld - dief of eerlijk man.

Was hij een dief, was hij een eerlijk man?

Ziedaar de groote vraag op dit oogenblik voor mevrouw; maar dewijl hij immer voor haar het laatste was geweest, zoo dacht zij ten minste, hoe zou hij dan zoo plotseling in het eerste, in een dief, veranderd zijn en dit in het aanschijn des doods?

Hij kon echter voor het menschelijk gerecht gerust dief zijn, want mevrouw Van Leefdael had geen enkel bewijs van hetgeen zij opeischte.

‘U zegt?’ mompelde de oude, terwijl zij een pakske papieren bij het licht bracht.

‘Mevrouw Van Leefdael.’

De oude spelde blijkbaar een naam, die op het pakket geschreven stond.

‘En de andere naam?’

‘Mijnheer Mathisson.’

‘Ik lees hier: ‘Brieven aan mij, Gland, zaakwaarnemer, geadresseerd door den heer Mat... Math....’

‘Mathisson,’ viel mevrouw in.

‘Juist zoo, en die’ - zoo las ze voort - ‘na mijnen dood moeten overhandigd worden aan mevrouw Elisa Van Leefdael, te Antwerpen, - en u zijt....’

‘Mevrouw Van Leefdael....’

‘Neem dan die papieren.’

‘Hartelijk dank.... Doch heeft mijnheer Gland in de laatste weken, geene gelden van den heer Mathisson ontvangen?’

‘Dat weet ik niet. Wat u toekomt, zal in dit pakket bijeen zitten. Mijnheer Gland was een eerlijk man.’

‘Ik dank u. Ben ik u nog iets schuldig?’

‘Dat heeft mijnheer Gland mij niet gezegd.’

‘Mag ik u iets aanbieden voor uwe moeite?’ zeide mevrouw aarzelend.

‘Ik heb niets noodig; ik dank u. Vaarwel.’

Mevrouw neigde en eer zij nog in het rijtuig gestapt was, viel de deur toe en was het huis weêr zoo doodsch als tien minuten te voren.

In het rijtuig gezeten, verbrak mevrouw de zegels en zij vond een aantal brieven en in den laatste, die van voor een zestal weken dagteekende, een wissel van vijfhonderd pond sterling, invorderbaar te Rotterdam zelf.

Die Gland was voorwaar een eerlijk man!

‘Het is jammer dat hij dood is,’ dacht mevrouw, ‘doch met deze dood is het geheim nu ook nog slechts aan mij alleen bekend - aan mij, aan..... hem en aan den goeden God.’

IV. Bij den Bankier Eterson.

De bankier Eterson bewoonde, op korten afstand van Londen, een prachtig landhuis, dat uitzicht had op de Theems, welke, landwaarts in, een minder drapperig aanzien heeft dan wel in en om de wereldstad.

Mr. Eterson had zijn kantoor in de City, kwam daar dagelijks eenige uren doorbrengen, en keerde daarna met spoortrein of stoomboot naar zijne villa terug.

Deze laatste, zeiden wij, was een recht schoon en bekoorlijk verblijf, in de lente door bloesems, in den zomer door bloemen, in den herfst door vruchten omgeven.

De bankier was een man van zoo wat zestig jaar, met een sneeuw wit hoofd, doch nog blozend en frisch van wezen, tamelijk gezet, opgeruimd en vroolijk van gemoed en met recht gul karakter.

De man was nooit gehuwd geweest, doch had eene gansche schaar neven en nichtjes, die eens zijne ronde fortuin zouden erven.

Middelertijd leefde de bankier er ruim en breed van, en kon gewis alle handelszaken ter zijde laten; doch hij was een werkzaam en ondernemend man, en zou niet weten wat met dien langen, vervelenden dag aan te vangen, als hij dezen niet deels op zijn kantoor besteden kon.

Mr. Eterson was een jager, geen sportman, geen vriend van hanengevechten of bokspartijen; hij hield van geen speeltafel in de club - hij was, kortom, onder die opzichten, geen Engelschman van den echten stempel.

Doch al zijne neven en nichtjes bijeen trommelen, zijne oude vrienden uitnoodigen en met allen rustig en vroolijk maaltijd houden; dan, zich ruimgevig toonen in een goed werk en de kunst aanmoedigen - ziedaar eenige van zijne grootste genoegens.

Op een namiddag zat Mr. Eterson onder de veranda van zijn landhuis: 't was er, voorwaar, paradijsachtig!

De sierlijkste klimplanten kronkelen rondom de steunsels der veranda; beneden in de parken groeien de prachtigste bloemen; het landschap is heuvelachtig en de hellingen zijn met verschillende fruitboomen en plantgewassen bezet.

Op eenigen afstand van het landhuis stroomt de rivier, waarop beurtelings de stoomboot met golvende rookpluim, het schip met zwellend zeil voortsnelen.

In de verte ligt het onmeetbaar Londen, met zijne torenspitsen, duizende geveltoppen en daken; doch de afstand is zoo groot, dat de vormen der stad min of meer nevelig, maar altijd harmonieuser van toon worden dan wel van dichtbij gezien.

De zon gaat in het Westen, achter het reusachtige Londen, dat als een tooverstad aan den horizon oprijst, onder en overgiet de stad en den omtrek met een helderen glans.

Zou men niet zeggen dat gansch die stad in een lichtlaaien brand staat, die zijnen gloed tot op verren afstand, tot in het water van den Theems werpt?

Mr. Eterson, in zijne verranda gezeten, had dit prachtig tooneel reeds meer dan eens gaêgeslagen, en, hoewel hij het altijd met genoegens beschouwde, was hij er juist niet meer geestdriftig voor.

Dat was het geval niet met een jonkman, die naast den bankier stond, en op dit oogenblik zijn gast was.

Wij kennen hem reeds: het was mijnheer Albert Van Velthem, die van tijd tot tijd een uitroep van bewondering

liet hooren, en nog meer de rust en de kalmte van het landleven roemde, dewijl hij wist wat onmetelijk mierennest ginds, op eenigen afstand van hen, woelde.

‘Een reusachtig mierennest inderdaad!’ zeide Mr. Eterson. ‘Ik heb vele steden, de voornaamste in Europa, bezocht; ik heb herhaalde malen te Parijs, dat men als zoo woelig wil voorstellen, vertoefd, doch geen enkele stad kan in die rusteloze woeling bij Londen vergeleken worden. Wat een wereld van driften, verlangens, streven, werking, kuiperij, schelmerij....’ sprak de bankier eenigszins mijmerend voort, ‘wat een wrijving van onbepaalde weelde en grenzeloze armoede.’

‘Inderdaad!’ antwoordde Van Velthem, ‘die scherp afgeteekende contrasten heb ik te Londen meer dan elders opgemerkt, deze vallen ons des te meer op, daar zij ons vreemd zijn in onze Nederlandsche steden.’

‘Dat belet niet dat wij hier ook een welvarenden en zelfs rijken middenstand hebben. De maatschappelijke tegenstrijdigheid valt er slechts zoo sterk in het oog, omdat de twee uiterste punten der samenleving, rijkdom en armoede, hier zoo buitengewoon kenmerkend zijn. Gij vindt zelden op het vasteland zooveel opgestapelden rijkdom als hier; gij vindt er de naakte armoê evenmin ooit zoo verschrikkelijk. Een en ander is in het oog vallend; de koets van den lord, met gepruikte heiducs, treft u, evenals den voetganger, die zwart van honger u voorbija sleeft. Maar, geloof mij, wie in Londen wil of kan werken, want willen is niet altijd kunnen, vindt er tot in de meest wonderlijke, de meest fantastische, de meest onbegrijpelijke en door u nooit verstaanbare beroepen, een middel om geld te winnen.’

‘Dat geloof ik.’

‘En zie, toen ik vandaag op het kantoor kwam, had ik daarvan andermaal een bewijs. Kunt ge gelooven, dat een man, die met eene poppenkas reist, schier alle maanden,

als hij in Londen verblijft, honderd à honderdvijftig pond op de bank storten komt en hij deze niet onaardige som met zijne poppenkas verdiend heeft?’

‘Verwonderlijk!’

‘Nu moet ik bekennen, dat die man met zijne poppen een zoo diepzinnig karakter aan zijn spel weet te geven, daarover een zoo wijsgeerig gevoel weet te verspreiden, dat een aantal familiën hem tot het geven van voorstellingen ten harent uitnoodigen, en hem daarvoor elken avond eenige ponden betalen. Ik ken daarbij geen ieveriger mensch, dan die man met de poppenkas en ik ben zeker dat, als God hem het leven spaart, hij met zijne poppen eene ronde fortuin zal bijeenzamelen. Overigens hij is de eenige niet; ik zou u meer dan een voorbeeld kunnen aanhalen....’

De jongeling luisterde met belangstellende aandacht.

‘Ik heb mijnen kassier order gegeven den man der poppen morgen herwaarts te zenden, en heb op die vertooning mijne familiebetrekkingen en vrienden verzocht. Gij zult zien en oordeelen. Voor ons allen is het feest. Voor u....’

‘Voor mij zal het insgelijks een onuitsprekelijk genoeg zijn, al was het slechts het gezelschap.’

De zon was verdwenen; daar waar vroeger de horizont gloeiend rood was, tegen welken gloed zich de stad afteekende, strekte zich nu een zwarte band uit, boven welken een flauwe lichtglans - gewis de weerkaatsing van het licht der duizende gaslantaarns.

De stad was niet meer zichtbaar; doch, als men scherp luisterde, hoorde men verre, zeer verre, nog een dof gedommel dat uit het mierennest opsteeg.

De maan blonk aan den donkerblauwen trans, en gaf aan het landschap en de rivier nieuwe schoonheden.

In de villa van Mr. Eterson waren de lichten ontstoken, doch de glazen deuren die op de veranda uitkwamen,

bleven open, terwijl de gastheer met drie of vier personen, die inmiddels aangekomen waren, het avondmaal nuttigde.

‘De man met de poppenkas komt morgen,’ had de gastheer gezegd, ‘en ik noodig u uit van de partij te zijn,’ en die uitnoodiging werd met zooveel geestdrift aangenomen, dat Mijnheer Van Velthem wel gedwongen was eene wezenlijke waarde aan de voorstelling te geven.

Deze der genoodigden, had den man met de poppen reeds hier, gene daar gezien; een andere had hem in eene afgelegen zaal te Londen zien spelen, doch allen wenschten dat spel weêr te zien, te meer daar iedere vertooning, volgens de luimen van den man en de omstandigheden waarin hij zich bevond, gewijzigd werd.

Den volgenden dag kwamen de nichtjes, neefjes, ooms, tantes en vrienden op het landhuis aan, want de voorstelling was voor sommigen ook wel eene bijzaak: een groot diner was bij dezen de hoofdkwestie.

Men vergat den man met de poppen, en slechts toen het licht reeds ontstoken was, en de huisheer het teeken van opstaan gaf, gingen de genoodigden naar de luchtige gaanderij, naast de eetzaal, waar de man met de poppen wachtte.

V. De Man met de Poppen.

De galerij was helder verlicht en met de weelderigste bloemen versierd.

Op den achtergrond, op eene kleine estrade, stond de kas met een sitsen gordijn omgeven, en met de onmisbare opening, waarin de poppen zouden verschijnen.

De man was niet te zien; hij bleef achter de kas verscholen, alsook een mager en tenger meisje van een twaalfstal jaren, dat zwarte haarlokken en zwarte diepliggende oogen had.

De man zelf was tamelijk lang van gestalte, kon tusschen de vijftig en zestig tellen: hij had een mager doch kenmerkend gelaat, over hetwelk eene met droefgeestigheid doormengde spotziekte verspreid lag. Zijn zware knevel en sikkebaard waren zwart, doch die kleur was kunstmatig verkregen; zijn haar, deels grijs, was kort geknipt, en dit laatste deed het hoekige, bultige en kantige van het hoofd nog duidelijker voorkomen.

Alleen mijnheer Albert Van Velthem, die met een bekoorlijk nichtje van den bankier Eterson - eene blondlokkige, welke het weelderig haar vrij over den schouder hangen liet - aan den arm, langs eene deur op den achtergrond binnentrad, gelukte er in, het paar 'kunstenmakers' te zien.

Het nichtje wierp een vluchtigen blik op beiden, doch juist geen blik van groote oplettendheid; maar mijnheer Albert was getroffen bij het zien van het gelaat van den poppenman.

Dat gelaat maakte plotseling een zoo diepen indruk op hem, dat hij eene beweging deed om stil te staan, en onwillekeurig groette hij den poppenman met eene lichte buiging van het hoofd.

Deze boog insgelijks het zijne en scheen min of meer in verlegenheid, toen mijnheer Albert nogmaals vluchtig het hoofd omwendde.

Mijnheer Van Velthem kende dat gelaat; doch waar - waar had hij dien man nog ontmoet? Of had hij hem wel ooit ontmoet en slechts iemand gezien, die hem geleek? In alle geval, dat gelaat was hem niet gansch onbekend - neen, gewis niet.

De genoodigden waren eindelijk tusschen en onder de

bloemen en de lichtkronen, de beelden en kristallen wanden gezeten.

Uit de kas klonken de tonen eener harmonica, wonderlijk doormengd met een helder getink of een zacht gedommel, waarschijnlijk door een tamboerijn voortgebracht.

De poppen verschenen; zij begonnen zich te bewegen, te spreken; het was eene fantastische mengeling van lach en ernst, van zware bas- en fluitende vrouwenstemmen; - waren er wellicht een half dozijn personen achter de sitsen gordijn verscholen?

Men zou het inderdaad gezworen hebben.

En dan die poppen? Hoe karaktervol waren die aangezichten, hoe scherp geteekend, hoe Mephisto-achtig hier, hoe rond, vol en vadsig, hoe Falstaf-achtig daar! Hoe geestig, luimig en waar was elk harer bewegingen!

En het stuk? Dit was iets van eigen maaksel, een tooneel, waar schier alle standen des levens in voorkwamen, en dat men als het ware den strijd tegen zoogenaamde vooroordeelen had kunnen noemen - machteloze worsteling, waarin de sterkste zelfs bezwijkt!

De hoofdpersoon - iemand zooals onze Jan-Klaassen of de Engelsche Punch - vertegenwoordigde het onwrikbaar gezond verstand, de groote onomstootbare volkswaarheid, die echter zoo zelden wordt aanhoord: die de bijtende scherts of den geestigen kwinkslag bezigt om toegang te vinden; doch wiens scherts en kwinkslag soms zóo bloedig is, dat zij zouden doen weenen.

Jan-Klaassen geeselde de rechtbanken, de grooten en de kleinen, de ministers en de wetgevers, de bankiers en de speculanten, de schrijvers en de kunstenaars, de vrouwen en de mode, en dit zóo gepast dat niet zelden een gemompel van goedkeuring uit de vergadering opsteeg.

In al die gekke luimen en in al die fijne satyren, nu in een onberispelijk Engelsch, dan, naar gelang de handelende personen, in straattaal voorgedragen, bracht de man recht

ingrijpende tooneelen voor, en nam de stem eene klem aan, die meer dan eens den toeschouwer rillen deed.

't Is veel gezegd: maar er lag in die poppenkas iets dat aan Shakespeare denken deed, als die Jan-Klaassen, op de doodkist zijner vrouw gezeten, langs de eene zijde des gelaats scheen te weenen, langs de andere zijde scheen te lachen; als Jan-Klaassen in zwarten mantel van het kerkhof terugkeerde, en het *to be or not to be* in hoogst komieken ernst declameerde, maar de glimlachen van de lippen wegveegde, wanneer hij zeide:

Wie anders, wie verdroeg de dwaasheid en het kwaad
 Der onderdrukkers macht, der hovelingen smaad,
 Der ambtenaren waan, het wet en recht vertreden,
 De marteling der liefde en 't schenden van haar eeden,
 Het beedlen der verdienste, in overmoed gehoond
 Door hoog gepeupel, dat uit trotschheid haar beloont?

De stem achter de sitsen kas scheen inderdaad uit eene doodkist zelf te komen, en de toon der harmonica stierf weg, als een Requiem onder de hooge en wijde kerkgewelven.

Doch de man der poppen wist, dat de rijken niet gaarne onder een droevigen indruk blijven; smart en lijden stemmen immers niet overeen met pracht en weelde!

Terwijl de harmonica achter de sitsen gordijnen voortneuriede, verscheen de speler in het volle licht, en parodieerde meesterlijk, enkel door het verzetten van zijn hoed, de meest contrasteerende figuren: den lekkerlevenden lord en den mageren lijkbidder, den strengen en onomkoopbaren rechter der *Queens' bench* en den vluggen gauwdief, den vromen straatprediker en den zorgeloozen lichtmis en dronkaard, den Engelschman thuis en den Engelschman op het vasteland.

Dat alles was recht geestig en vroolijk; doch velen

konden toch den indruk van het poppenspel niet vergeten.

Die fantastische poppen, die wonderlijke buigzame stem welke eene onbegrijpelijke verscheidenheid van tonen wist aan te nemen; die stem, welke nu eens uit de diepte opsteeg, dan eens uit de hoogte neêrklonk, nu eens spottend gelijk die eens duivels, dan eens zalvend als die eens engels was; die klagende muziek zelve achter de sitsen gordijn - kortom, al dat goochelspel had een diepen indruk teweeggebracht, welke nog voortduurde toen de man reeds was heengegaan.

Allengs verging echter dit gevoel in het gesprek, in den wijn en in den dans, want de piano klonk in het salon die op de geopende veranda uitkwam, en onder deze laatste walsten eenige paren, terwijl Mr. Eterson in een wiegstoel zat en de liefhebberij met een glimlachend oog beschouwde.

't Was middernacht: nog een half dozijn mannelijke genoodigden bleven in het salon, en maakten zich gereed eene partij wisth te spelen.

Albert Van Velthem stond in de veranda en staarde gedachteloos op het landschap vóór het lusthuis, op dat oogenblik door een helderen maneschijn verlicht.

Gedachteloos zeggen wij, doch dat is eigenlijk eene onwaarheid.

De bankier was middelerwijl genaderd, en liet tamelijk onzacht zijne hand op zijn schouder vallen.

'Gij droomt, sir Albert!' zeide hij lachend.

'Ik dacht....'

'Ja, ik dacht! .... Gij dacht misschien aan een dier lieve nichtjes of juffertjes, die gij dezen avond hier gezien hebt!'

'Voorwaar, beste vriend, elk der juffertjes verdiende gewis ten volle die droomerij; doch tot mijne groote spijt dacht ik daaraan voor het oogenblik niet.'

'Niet? Indien zij zulks wisten, zouden ze erg ontgoocheld zijn. Geloof me,' voegde hij er lachend bij, 'elk mijner nichtjes, elk juffertje hier aanwezig, droomt

nu op dit oogenblik, in de donzen kussens van haar rijtuig gedoken, dat gij van haar - en van haar alleen droomt. Zoo is dat gekke goedje. En gij denkt integendeel....’

‘Ik denk aan dien man met de poppen.’

‘Gekheid! Heeft dat spel u dan zóó diep getroffen?’

‘Diep, zeer diep. Geloof me, dat is geen gewoon man; die toch is niet tusschen de Bohemers der kermissen en jaarmarkten opgevoed.’

‘Wel mogelijk.’

‘Die man heeft opvoeding, geleerdheid, oordeel, onderscheiden manieren; die man heeft een hoog, verheven, dichterlijk gevoel; hij is iemand, die om den broode den hansworst speelt, maar in zijn ziel met minachting op het “hoog gepeupel” waarvan hij in Hamlet's alleenspraak gewaagde, neêr ziet, en er een helsch genoeg in vindt dat hij, de arme Jan-Klaassen, den machtigen zijn brandenden geeselslag over den rug striemen mag, en zich nog daarenboven door den gegeeselde doet betalen.’

‘Ik denk, mijn waarde, dat gij dien man hier eene al te breede streving toekent. Zoo iets kan de wezenlijke dichter, de man van genie beoogen; maar de hansworst....’

‘Die hansworst is dichter, geloof mij; hij moge dan zijne denkbeelden niet aan het papier toevertrouwen.’

‘In dat geval maakt hij eene uitzondering; want 't is hij niet die het goud “als slijk der aarde” van zich afstoot. Integendeel! De man cijfert voortreffelijk, houdt van elke storting, van elken intrest nota en weet uitnemend zijne ponden sterling te doen voortbrengen.’

‘Wie heeft ooit den dwazen stelregel aangenomen, dat dichters van rozengeur en maneschijn moeten leven?’

‘Ik beken dat hij die hem uitvond, geen dichter maar een gek was. Ik heb dan ook veel op met den poppenman: ik geloof met u, dat hij voor het minst een mislukt dramatieker of iets dergelijks zijn moet.’

‘Neen, op ieder theater, zelfs op het voornaamste,

zou die man met zijne machtige en buigzame stem, met zijn onovertrefbaar mimiek, met den diepen blik dien hij in de menschelijke karakters geworpen heeft, zich doen toejuichen. Neen, er ligt iets anders in de geschiedenis van dien man.'

'Gij zijt bezig met een ganschen roman op hem te bouwen!'

'Ik zou de waarheid willen kennen. Is die zoogenaamde hansworst een Engelschman?'

'Zoover ik weet, ja. Of wilt gij ons die straatberoemdheid misschien ontfutselen?' voegde de bankier er lachend bij.

't Moet wel zijn,' hervatte de jongeling zonder op de laatste zinsnede acht te geven; 't moet wel zijn, want de man heeft een te diepen, te peilloos diepen blik in het karakter en in de zeden uwer natie geworpen; hij moet met deze opgegroeid en vergroeid zijn. Hoe is zijn naam?'

'Zijne namen! wilt gij zeggen. Ik denk dat hij er zoo wat een paar dozijn draagt; doch het meest noemt men hem "de poppenman". De kinderen in de straat passen hem dagelijks een nieuwen naam toe. Op het kantoor echter...'

'Juist, hoe noemt hij zich daar?'

'Naar ik meen... Trump of Tramp of iets dergelijks. Misschien zal mijn kassier u nadere inlichtingen over hem kunnen geven. Vergezel mij morgen of overmorgen naar het kantoor.'

'Volgaarne.'

'... En droom liever van de lieve schepsels, die gij dezen avond gezien hebt, dan van die akelige poppenkas. Komaan, neem plaats aan de wisthtafel.'

'Nog niet. Ik verlang voor een oogenblik lucht te scheppen en stel me voor, naar echt Vlaamsche manier, al wandelende in uw park, eene sigaar te rooken.'

'Zooals gij wilt. Tot straks.'

VI. Door het Venster der Herberg.

Mijnheer Albert stak zijne sigaar op en wandelde den hof in.

Wonderlijke denkbeelden verdrongen zich in zijnen geest; geen had echter iets bepaalds.

Evenzoo rezen rechts en links van hem, in het maanlicht, fantastische beelden op, die even snel verzwonden als zij oprezen.

De wandelaar trad buiten het hekken; de wolvenkoppen op de pilaren der poort, waarnaar hij een oogenblik opzag, schenen met den dreamer te spotten en met open muil te lachen.

Hij trad op den steenweg voort, die langs de eene zij naar de dorpen des graafschaps leidt, en langs de tegenovergestelde zij naar Londen.

Bij dag was die weg verlaten; op zekere uren van den nacht werd hij druk bezocht door de boerenwagens, die met allerlei groenten ter markt reden, om dààr, vóór het kriecken des dageraads, aan te komen en in den morgen reeds terug te keeren.

Nu begint die beweging nog slechts; in de verte kruipt een zware vrachtwagen, een afzichtelijk, eentonig bellend, monster nader.

Op eenigen afstand van Van Velthem ligt de hem welbekende herberg, waar hij een paar dagen geleden nog een glas ale dronk, en zich tusschen de talrijke voerlieden en pachtters, buitenlieden van alle soort, neêrzette.

Nu is het huis reeds donker; slechts aan een enkel raam

is er nog licht, en wel aan het raam in den zijgevel, die met een hekken van den weg is afgesloten.

Indien de man met de poppen eens dààr, in die herberg, den nacht doorbracht, en aan dat raam! ...

Misschien wel; mijnheer Albert tastte naar de klink van het hekken, doch het was niet gesloten.

Behoedzaam naderde hij het raam; de grauwe gordijnen waren langs binnen toegeschoven; doch zij sloten in het midden juist niet nauw, en er bleef eene spleet ruim genoeg om dengene die buiten stond, naar binnen te laten loeren.

Let wel op dat er geene blinden langs buiten, doch de glasruiten duchtig beschut waren door vier of vijf ijzeren staven waarvan er twee dwars of kruislings liepen.

Mijnheer Albert loerde naar binnen; zijne verwachting was niet teleurgesteld: bij den eersten oogslag dien hij in de kamer wierp, zag hij de kleine harmonica-speelster op bed, en in diepen slaap gedompeld, liggen.

De ravenzwarte lokken van het kind, lagen op het witte kussen als een overgrootte waaier uitgespreid, of beter gezegd, het lief gezichtje was wonderlijk door een zwarten stralenkrans omgeven.

Aan eene koord, die van het raam naar eene kram in den muur liep, hingen de poppen, doch ditmaal zonder beweging, zonder leven mogen wij zeggen.

In het midden hing de geestige Jan-Klaassen, altijd met zijn onveranderlijk sarcastisch gezicht; maar thans niet bezielde door de stem en den vingerdruk des meesters.

Aan de tafel, waarop eene bollamp brandde, zat de man met de poppen; hij zat daar blootshoofd en in zijn hemdsmouwen.

Met de linkerhand ondersteunde hij het hoofd, met de rechterhand schreef hij - waarschijnlijk een brief.

Er lag eene diepe droefgeestigheid op zijn karaktervol gelaat verspreid, en soms wischte hij onder het schrijven zich over het oog, als werd dit door tranen overwolkt.

Eene rilling liep den nachtwandelaar plotseling over de ledematen: - de man dààr, de man met de poppen geleek als twee druppelen water op het portret, dat hij eens bij toeval bij mevrouw Van Leefdael had gezien!

Zou die man de vader zijn van Veva en Liva? Zou hij dat geheimzinnig wezen zijn, waarvan men schier nooit gewaagde?

Maar die vader bevond zich wel zeker in Amerika, waar hij een winstgevenden handel dreef? ....

En echter die poppen en beeldjes, vroeger in de kamer gezien! Het in deze voorwerpen overheerschend denkbeeld van dood en leven, dat ook in de poppen doorstraalde, zouden voorwaar het tegendeel doen gelooven!

Doch de man met de poppen was, zonder den minsten twijfel, een Engelschman, en nimmer had hij ergens vernomen dat Veva's vader zoo voortreffelijk Engelsch sprak.

En dan dat kind? Zou mevrouw Van Leefdael een derde dochter hebben?

Mijnheer Van Velthems hoofd brandde; hij vreesde een oogenblik zinneloos te zijn of dit te zullen worden.

Indien hij eens plotseling, onverwacht 'Van Leefdael' riep? Doch neen, 't zou beter zijn, den man van naderbij te leeren kennen en het geheim allengs te ontsluiëren; ja, gewis!

Toen de man in de kamer zijn brief geëindigd had, richtte hij zich op, stapte een paar malen achteloos en met de handen in de zakken door de kamer, bleef voor de poppen staan, nam nu deze, dan gene, in de hand en beschouwde ze met een smartelijken glimlach op het gelaat.

Een oogenblik daarna schonk hij zich uit eene flesch eene zekere hoeveelheid cognac, wierp er een paar klompjes suiker in, vermengde den sterken drank met water en dronk het glas, in twee of drie teugen en met zekere gulzigheid ledig.

Dan naderde hij het bed, waarop het meisje rustte, bleef

een oogenblik stilstaan en weerde liefderijk de zwarte haren weg, die door het woelen in de oogen der slaapster gevallen waren.

Eindelijk scheen hij zich te bereiden naar bed te gaan; hij boog de knieën voor de legersteê van het kind, en deed zijn avondgebed..... Neen, dat is geen slecht man, zeker niet!

Hij, die 's avonds in de eenzaamheid, als niemand het ziet, tenzij God daarboven, de knieën plooit, is gewis een rechtschapen man of wil zulks worden.

Nu nam de poppenman de lamp op en verdween in eene naburige kamer.

Albert keerde diep geroerd naar het landhuis terug. Was het een zinsbegoocheling? Was de man met de poppen inderdaad de vader zijner Veva, zijner toekomstende?

Hebt gij al ooit opgemerkt, lezer, dat de denkbeelden die ons in een slapeloozen nacht bestormen, vooral die welke uit eene zwaarmoedige bron voortkomen, in de donkere eenzaamheid, nog donkerder worden?

Familie-eer, onbevleete naam en menschelijk opzicht verdrongen zich beurtelings in den geest van den jongeling, en het huwelijk dat hij zich had voorgespiegeld, werd meer en meer eene onmogelijkheid voor hem.

Het eerste licht dat door de glasruiten speelde, vond Van Velthem nog wakende; de wonderlijke geschiedenis was een wezenlijke nachtmerrie geworden.

Hij stond op en bleef in gedachten verzonken voor het venster staan.

't Was een heerlijke, zonnige, wij zouden zeggen, bloemrijke morgen; het zonlicht schitterde op het water der rivier, reeds door de kleine stoombooten bezet, door de roeispanten der schippers bewogen of door de boeg van het zeilschip gekleefd.

In de verte zag Albert den vaal-blauwen steenweg, met een groenen zoom van boomen omzet.

Op deze baan, doch reeds verre, bewoog zich een wagen, met eene huif van gewast linnen overspannen.

Alsof dit gevaarte eenigermate met de denkbeelden des jongelings in betrekking stond, greep hij den verrekijker, dien de gastheer daar, ten gebruike zijner genoodigden, gelegd had en richtte hem op den huifwagen.

Naast den wagen ging de man met de poppen, om welhaast in de verte te verdwijnen; hij was reeds op weg om naar Londen terug te keeren.

VII. Een Nacht in een Logement.

Twee dagen na het gebeurde was mijnheer Van Velthem te Londen, en, dank zij den bankier Eterson, had hij van den boekhouder - een slim en scherpzinnig man - eenige inlichtingen, opzichtens den man met de poppenkas, ontvangen.

De kassier kende den kunstenaar onder geen anderen naam dan onder dien van Mr. Trump; hij wist tamelijk juist waar de man gewoonlijk huisde, doch zijne gewone leefwijze was hem onbekend.

Deze laatste echter, nogmaals dank zij den boekhouder, deed hem een ijverig policieman kennen.

In het bankiershuis had Mr. Trump op dat oogenblik eene som van twee duizend pond beschikbaar - een bewijs, dat de poppenspeler een ordelijk man zijn moest.

Van Velthems besluit was weldra genomen, en zijn gastheer vond het plan recht practisch, echt Engelsch.

Denzelfden dag dat Albert hem zijn plan had meêgedeeeld, trad de jongeling, niet verre van den Tower, een niet zeer aanzienlijk logement *The City of Antwerp* binnen.

Hij was als een gewoon werkman gekleed, en droeg een klein verkleurd valies aan de hand.

Een jongen, tamelijk slordig aangetakeld, leidde hem een donkeren trap op, naar de tweede verdieping, waar hem een kleine kamer werd aangewezen.

De gezel nam inlichtingen over de gewoonten van het huis, vroeg naar het uur van het middagmaal, den prijs der kamer, en werd alleen gelaten.

Het vertrek, waar hij zich bevond, was zeer eenvoudig en zeer verschillend van de pracht waarin hij gewoonlijk leefde; doch Albert was niet vrij van zekere zucht naar het avontuurlijke, en dit juist bemoedigde hem.

Hij onderzocht het slot der deur, dat voortreffelijk was; hij onderzocht zijn revolver die behoorlijk was geladen; - hij kon dus wel aan eene moeilijkheid het hoofd bieden.

Het venster gaf uitzicht op een aantal vuile, roode daken en zwarte schoorsteen: langs daar was geen uitweg te zoeken. Ten hoogste kon hij zich, in geval van gevaar, op een vijftien voet lager dan zijn venster gelegen plat dak laten afzakken, waar echter soms een menschelijk wezen verschijnen moest, want daar stonden eenige potten met magere, bloeiende of reeds verdorde geraniums.

Rechts van hem hoorde hij schier fluisterende stemmen; er was dus slechts een houten schutsel tusschen zijne kamer en die van zijn buurman.

Van Velthem legde het oor tegen den wand; hij meende eene mannen- en eene vrouwen-, misschien wel eene kinderstem te hooren; doch de personen spraken zacht.

Een oogenblik daarna ging hij naar beneden in de algemeene kamer, waar eene lange tafel gedekt stond.

Eene groep personen, vier of vijf, waren aangezeten en namen een ontbijt: vleesch, brood, pickels en ale; zij

spraken Nederduitsch, deze in Vlaamschen, andere in den Hollandschen tongval, en schenen ossen- en schapenkoopliden te zijn, die schier wekelijks met hunnen veevoorraad ter groote wereldmarkt komen.

Albert zette zich in een hoek, nam een dagblad, scheen te lezen, doch luisterde; toen hij na eenige oogenblikken opkeek, zag hij den man der poppenkas binnenkomen en zwijgend, evenals hij, een dagblad ter hand nemen.

Ofschoon de pas binnengetredene niet sprak, scheen hij zeer aandachtig te luisteren: Van Velthem, die hem scherp gadesloeg, had de overtuiging dat hij de sprekers verstond.

Toen echter een der kooplieden hem, misschien bij vergissing, in het Nederduitsch, voor een oogenblik het dagblad vroeg, hield hij zich alsof hij de vraag niet verstond.

Zou alles, wat de jongeling waande, dan enkel begoocheling zijn? Wie weet! Evenwel scheen de man toch naar de volkstaal der vreemdelingen, en naar hetgene zij uit de Nederlanden vertelden, geluisterd te hebben.

De jongeling stond op en keerde naar zijne tweede verdieping terug; de deur van zijn buurmans kamer was niet gesloten; zij stond zelfs met eene spleet open.

Waarom zou de jongeling zich niet eens vrijwillig vergissen?

Vrijmoedig stiet hij de deur open en trad binnen; doch op den dorpel reeds bleef hij staan: een oogslag was voldoende geweest om het inwendige te verkennen.

Op een bed lag het meisje van den poppenman; haar aangezichtje was bleek, het kind was blijkbaar ziek.

Toen de jongeling de deur openstiet, deed het kind de groote doch matte oogen open en staarde hem als het ware wezenloos aan.

‘Gij hebt haar wakker gemaakt, sir!’ zeide achter hem eene stem, en toen Albert zich omkeerde stond de man van de poppenkas voor hem.

‘Vergeef mij, sir,’ was het verlegen antwoord; ‘ik heb mij in de kamers vergist!’ en bij die leugen steeg het rood der schaamte tot op zijn voorhoofd.

‘O, 't is niets,’ zeide de man: ‘als ik u slechts verzoeken mag voortaan zoo weinig gedruisch als mogelijk is te maken. Het lieve kind is ziek, zeer ziek.’

‘Kan ik u van dienst zijn, sir?’

‘Ik dank u; voor het oogenblik niet, misschien wel later.’

‘Beschik vrij over mij; ik bewoon de kamer naast de uwe.’

‘Zelfs indien ik u des nachts noodig hadde?’ vroeg de man aarzelend.

‘Zelfs des nachts.’

‘Ik dank u nogmaals. Zijt gij een werkman?’

‘Ik zoek werk te Londen.’

‘Welk soort van werk?’

‘In... een handelshuis, ... of....’

‘Gij zijt juist geen Engelschman? .... Ik meen dit te hooren aan uwen tongval.’

‘Niet juist.....’

‘Overigens, dat zijn mijne zaken niet. Ik dank u voor den mij aangeboden dienst! Ik zal er gebruik van maken.’ - En de man drukte den jongeling de hand en schudde die hartelijk.

Hij trad binnen, sloot de deur, en in zijne kamer teruggekomen luisterde Albert met ingehouden adem; alles was stil bij zijnen buurman.

Weinig tijd nadien hoorde Van Velthem eenig gedommel op de trappen, daarna in de kamer; het was gewis de dokter.

Na een oogenblik in het vertrekje getoefd te hebben, hoorde de jongeling een zich verwijderend persoon zeggen: ‘Tot morgen’ en de poppenman antwoordde: ‘Liever tot dezen avond.’

Albert verstond het antwoord niet.

Volgaarne zou de jongeling nu eens bij zijnen buurman aangeklopt hebben, om te vragen hoe het met de kleine zieke ging, doch alles was in de naburige kamer doodstil en gewis sliep het kind andermaal.

Het sloeg middernacht, een uur, twee uur, op een hier of daar in de buurt gelegen toren. Uit de straat steeg nog geen gedommel op: die hoek der wereldstad, waar het logement gelegen was, sliep nog, en in het hotel had alle beweging opgehouden. Alleen de ratten zullen op dat oogenblik inspectie gemaakt hebben.

Een uur geleden had men nogmaals de zware bel der huisdeur hooren klinken, deze laatste openen en sluiten; dan had men iemand den trap hooren opstommelen, laarzen of schoenen buiten eene deur werpen en ook eindelijk deze sluiten.

Dat groote huis met zijne talrijke, tijdelijke bewoners, was op dit oogenblik een graf.

In de kamer naast Albert ontstond weer beweging; de voetstappen en het gefluister lieten zich duidelijker hooren; men scheen daar onrustiger te worden.

Behoedzaam werd de deur geopend, en weldra hoorde men een zacht kloppen op Albert's kamerdeur.

De jongeling sprong recht en opende.

De man uit de poppenkas stond voor hem met eenen koperen blaker in de hand.

‘Sir, neem me niet kwalijk.....’

‘Hebt gij mijn dienst noodig?’

‘Ja, ja..... Ik dank u.’

‘Ik ben gereed. Wat verlangt ge?’

‘Mijn kleine Nora is ziek - de dokter moet komen....’

‘Maar ik ben niet bekend in Londen.’

‘O sir, ik zelf zal gaan; maar gij zoudt mij een grooten dienst bewijzen, indien ge.....’

‘Middelerwijl bij uw kind waakzet? Volgaarne.’

‘Ik dank u..... Stil als ik u bidden mag..... Ziehier hare medecijnen..... Als haar eene benauwdheid overviel, zult gij haar vijf of zes druppelen van dit geneesmiddel geven in een weinig water. Ik zal binnen weinige minuten terug zijn..... Arm kind!’

De man zette zijn hoed op en ging heen; op den dorpel wendde hij zich plotselings om, keerde naar het bed terug en boog zich over het bedje van het kind.

‘Nora, liefste Nora,’ fluisterde hij, ‘hoe bevindt gij u nu?’

Het kindje antwoordde niet; maar er speelde een lichte glimlach om de bleeke lippen.

‘Ik kom onmiddellijk terug, Nora,’ ging de man voort; ‘die heer, onze buurman, waarvan ik u gesproken heb, zal bij u waken.’

Het meisje stak haar handje uit, en de poppenman legde het in zijne twee handen, nadat hij het gekust had.

‘Een oogenblik, Nora, en ik kom terug!’

Hij ging voor de tweede maal heen, maar keerde andermaal terug om te zeggen:

‘Let toch goed op, sir; indien er iets onrustig voorkomt trek dan aan deze bel en maak den jongen wakker; trek echter hard, zeer hard, want hij slaapt zeer vast..... En echter, als gij hard trekt, zoudt gij haar, zoudt gij Nora doen schrikken.’

‘Wees gerust; ik zal voor alles zorg dragen. Ga nu spoedig.’

Nogmaals wierp de vader een blik op het kind; nog aarzelde hij, doch het eerlijke gezicht van den vreemde boezemde hem vertrouwen in, en hij ijlde voort.

Albert naderde nu het bed; Nora, zooals de vader het meisje noemde, was een schoon kind, niettegenstaande de ziekte die het erg had aangegrepen.

Het meisje staarde den jongeling, die aan het bed neerzat, met een mat en zielloos oog aan, en toen Albert vroeg of

zij niets verlangde, sloot zij de oogen, als wilde zij hem doen verstaan dat hij zwijgen moest.

De jonge man, het hoofd in de palm der linkerhand geleund, staarde, schier zonder adem te halen, met strak oog op de zieke; hij bespiedde iedere beweging.

Toen Nora de oogen opende, vroeg hij zacht:

‘Hinder ik u?’

Het meisje schudde neen en sloot de oogen weêr.

Van Velthem wierp nu een oogslag door de kamer; op de tafel stonden medicijnfleschjes, verfrisschende vruchten, lekkernijen en speelgoed.

De vruchten waren onaangeroerd en het speelgoed was nog nieuw, dus nog frisch gekleurd; de tinnen huizen, kasteelen en torens waren nog niet geplooid en gekromd; het houten wit paard had nog zijne vier pooten; de poppen-dames waren nog zuiver, en de hansworst had nog zijne vroolijke en gezonde kleur op de wangen, en zijne schelmsche oogen.

Men zag het wel, de vader had al dat speelgoed voor het zieke kindje aangebracht; dit laatste stak er echter de handjes niet naar uit; doch elk stuk was een sprekende getuige, dat de vader zijn kind lief, innig lief had.

Een ander denkbeeld hield weldra Albert bezig; hij zocht rechts en links naar eenig teeken, dat in betrekking staan kon met Antwerpen en de familie Van Leefdael; doch niets - niets mocht hem in het oog vallen.

Dààr, in den hoek, hingen de poppen; daar hingen bewegingloos, de onbeschaamd lachende Jan Klaassen, de schelmsche advokaat, de dronken doodgraver, de diefachtige koopman, de gepatenteerde moordenaar, anders gezegd dokter, de vroolijke beul, allen gekleed in hun rood, zwart of veelkleurig pak, en die zoo rijk aan leven en uitdrukking werden, wanneer de man achter de gordijn sprak.

Albert had plotseling eenige woorden in het Vlaamsch

tot het zieke kindje gericht; doch het verstond blijkbaar die taal niet; het was voorzeker geen kind uit onze landstreek, en het denkbeeld, dat hij in gansch deze gebeurtenis aan een zinsbegoocheling ten prooi was, maakte zich andermaal van hem meester.

De dokter, een lang, tamelijk gezet man, met grijs haar, hangende onderlip, taankleurig vel en gouden bril met ronde glazen op den neus, was gekomen.

De man sprak weinig; hij was misschien slecht geluimd omdat men hem in zijne nachtrust kwam storen, of dacht wellicht dat de poppenman hem die nachtvisite niet zou betaald hebben?

Toch niet; dat was zoo het gewoon humeur van den dokter, want het bleek weldra dat hij zijne zending ter harte nam, en naar gelang hij het kind onderzocht, won hij ook in de achting van Albert Van Velthem.

Hij schreef eenige middelen voor en ging heen; de vader liep hem achterna en reikte hem op den trap een souverain toe; doch de dokter, die nog altijd in het schijnsel van het licht stond, zag eerst naar het geld, dan den vader in de oogen en zonder iets aan te nemen, daalde hij den trap af, zeggende:

‘Bewaar dat; gij zult het weldra noodig hebben om uw kind eene heerlijke begrafenis te bezorgen.’

Dat was een donderslag voor den vader; hij waggelde den geneesheer achterna, en mompelde met eene diep ontroerde stem:

‘Is er geen hoop meer, dokter?’

‘Neen, beste man.’

‘God! erbarming, o mijn God!’ en hij sloeg wanhopig de handen voor de oogen.

VIII. De Dood komt binnen.

Eenige oogenblikken later keerde hij in de kamer terug, zonk voor het bed op de knieën, nam de handjes van het kind in de zijne, kuste die magere en als uitgebleekte vingerkens, en richtte honderde naïef-kinderlijke vragen tot het zieke meisje.

Toen hij was opgestaan, trok hij den jongen man buiten de deur en fluisterde hem, met iets verschrikkelijk in den toon der stem toe:

‘Hij zegt dat ze sterven zal.’

Die woorden ontroerden Van Velthem.

‘Blijf nog een oogenblik als ik u bidden mag,’ ging de vader smeekend voort, ‘nog een oogenblik! Ik wil nog een anderen dokter halen, een bekwamer dokter, een die alles geneest.’

Als een zinnelooze stormde hij naar beneden, en Albert keerde in de kamer terug.

Een half uur verliep en de vader keerde niet weêr. Albert was zeer ongerust en sloeg, met angst op het gelaat, het arme kind gade.

Blijkbaar werd het meisje zieker en benauwder.

Twee- of driemaal had Van Velthem de hand naar de bel uitgestrekt, doch telkens liet hij haar weêr zakken.

Wat hulp kon de vuile schoenpoetsersjongen, die onvermijdelijk zou opdagen, aanbrengen?

Het half uur scheen eene eeuw te zijn.

Eindelijk opende de vader de kamerdeur, en liet een vreemdeling het eerste binnengaan.

Deze was een man van middelbare gestalte; zijn hoofd was sneeuwwit en zulks viel onmiddellijk in het oog, omdat hij den hoed aan de deur had afgenomen. Uit zijn wezen sprak welwillendheid, zelfs liefde.

Een lange mantel met kleinen kraag omhulde hem, en hing wijd over de knieën.

Op den dorpel der kamer stond hij stil en hief de hand zegenend op - geen twijfel, de nieuw aangekomene was een dienaar van den grooten Geneesheer, waarvan de vader gesproken had.

Terwijl de priester zich van zijnen mantel ontdeed, naderde de vader en zich tot Van Velthem wendende, fluisterde hem toe:

‘Zijt gij katholiek?’

‘Dat ben ik,’ was het antwoord.

‘Wij zijn het dus allen,’ hervatte de man met de poppen en drukte den jongen man de hand. ‘Niemand is hier in dit huis katholiek, denk ik; blijf dus bij ons en bid met ons voor haar - voor de arme Nora.’

De twee sprekers verwijderden zich uit de kamer.

‘Mijne Nora heeft nooit kwaad gedaan, neen, dat heeft ze zeker niet; maar sterven zonder priester, dat mag, dat kan niet!’ zeide de poppenman.

De stille plechtigheid in die kleine kamer, flauw verlicht in een huis dat reeds als een wezenlijk doodenhuis voorkwam; waar niemand zich om de zieke bekommerde dan de aanwezigen; dat speelgoed hier, die poppen ginder - kortom, alles was wel geschikt om een nooit te vergeten indruk te doen ontstaan.

De vader en Van Velthem knielden, baden zacht en de doodsche stilte, welke in de kamer heerschte, werd slechts door het murmelend gebed van den priester afgebroken.

Wat was die stille plechtigheid in dat koude, winterachtige, ziellooze hotel aandoenlijk!

Rechts en links van die kamer lag men dierlijk te ronken, en hier ging men sterven.

Mijnheer Albert was nooit zoo ontroerd geweest, als bij dit buitengewoon tooneel.

De wonderlijke en fantastische poppenman hield het aangezicht in de twee handen geborgen, alsof hij de wezenlijkheid niet durfde aan te zien, hij, die zoo dikwijls met den spotlach op de lippen, Hamlet's woorden herhaald had: *to be or not to be*.

Doch, 't is waar ook, verdichting is geen waarheid, en er blijft altijd een onmeetlijk verschil tusschen de dood in de poppenkas en die, welke zich naast ons neêrzet om, op een gegeven oogenblik, door eene beweging van den ijskouden vinger, de klopping van ons hart te doen stilstaan.

De priester is eindelijk heengegaan, niet zonder den poppenman de hand te hebben gedrukt.

De kleine zieke is kalmer; Van Velthem verlaat nu ook stil, op de teenen, het vertrek, om een oogenblik in zijne eigene kamer rust te genieten.

De vermoeyenis deed hem eindelijk aan slapen denken.

Gekleed lag hij op zijne legerstede, het aangezicht naar het venster gekeerd; het morgenlicht brak door de grauwe wolken; beneden kwam er leven en beweging in de stad; in het hotel zelf begon men, nu hier dan daar, te bonzen en te klotsen.

Niemand had aan het meisje van den poppenman gedacht: ook in een hotel is deze vreemd aan gene! Komen sterven in zoo'n huis is iets buitengewoons, schier iets ongepast voor de gasten, die op zulke buitensporigheden juist niet gesteld zijn!

Wie eens zoo'n tooneel in een hotel heeft beleefd, gaat, tien tegen een, een volgende maal elders verblijven en zegt, aan het eerste hotel denkend: 'Neen, dààr niet, dààr sterft men!' alsof men zich door de begoocheling liet

verblinden, dat er in het nieuw gekozen hotel niet zou gestorven worden.

Hoe het zij, diep indrukwekkend was het tafereel, en het zou Van Velthem nog lang bezig gehouden hebben, ware zijn lichaam niet zoo vermoeid, niet zoo afgebeeld geweest.

Hij sliep lang en vast.

De zon straalde reeds geruimen tijd versmachtend heet in de kleine kamer, toen Albert, bij het geklop op de deur, wakker schoot.

Een herhaald kloppen op de deur deed hem opstaan, en toen de jonge man de deur opende, stond de poppenman met rood geweende oogen voor hem.

Albert durfde niets opzichtens de kleine zieke vragen; het snikken van den vader zeide alles.

‘Zij is dood,’ zeide deze ten laatste.

‘Ik beklaag u, sir,’ zeide de jongeling en drukte den man innig de hand; ‘haar beklaag ik niet,’ hervatte hij, ‘zij is bij God.’

‘O ja, dat is ze zeker, zeker! Maar ik heb haar niet zien sterven sir; zij heeft mij met geen woord, met geen oogslag kunnen groeten.’

‘Hoe zoo dan?’

‘Door vermoeienis overvallen, was ik, haar handje altijd in mijne hand gedrukt, in slaap gevallen en toen ik wakker werd, lag Nora dood op haar bedje.’

‘God heeft u en haar het smartelijke van eene tijdelijke scheiding willen sparen! Wees gelaten. Ik heb gezien dat gij godsdienstige gevoelens hebt en in deze moet gij kracht putten.’

De man zweeg en staarde voor zich. Eensklaps hervatte hij:

‘Kom eens zien, sir, hoe schoon zij is!’

Albert trad binnen; men zou, bij het zien der doode, niet aan een lijk, maar aan een slapende gedacht hebben,

en Van Velthem zag wel dat ook deze begoocheling den vader een oogenblik aandeed.

De poppenman moest ze echter laten varen, toen hij de hand tegen de plaats drukte, waar vroeger het hartje getokt had.

Niets tokte nu nog daar - niets; het uurwerk was afgeloopen, was gebroken....

‘Goed kind,’ mompelde hij. ‘Zij zag mij slapen, sir, en wekte mij niet, omdat ze dacht dat ik rust noodig had. Zij was goed, recht goed; ja, dat was zij wel.’

De poppenman kuste het bleeke en reeds koude voorhoofd en ging andermaal uit, zorgvuldig de kamerdeur sluitende.

Een uur nadien klopte hij nogmaals op Albert's kamerdeur, en toen de jonge man de deur opende, noodigde Mr. Trump hem nogmaals uit, de doode te komen zien.

‘Ik kan niemand vragen dan u, sir,’ zeide de man. ‘Ik ben hier met mijne Nora aan allen tot overlast. De vreemdelingen vermijden dezen kant van het hotel; de knechts morren en de eigenares wenscht mij met al mijne gekheden - zoo noemt zij dat afsterven - naar de maan.’

‘Ik begrijp dit, sir.’

‘De gasten beweren dat zij niet kunnen slapen en de hotelhoudster wil mij schadevergoeding doen betalen, alsof ik de deur voor den onverwachten bezoeker, welke men dood noemt, opengezet en hem binnengelokt had!’

‘Och luister niet naar al die dwaasheden. Doe wel en zie niet om!’

De doode lag in een wit kleed, met een krans van witte bloemen in de zwarte haren, de handjes op een zwart ebbenhouten kruisje geklemd; zij lag in een eikenhouten kist en naast deze, op eene tafel, brandde een gewijd waslicht.

‘En nu,’ zeide de vader, ‘wilt gij nu nog een enkelen Vaderons voor haar bidden?’

‘Dat wil ik,’ luidde het antwoord, en de jongeling knielde.

Er heerschte een diepe rust in de kleine kamer, doch die rust werd eensklaps gestoord door den schoenpoetser van het hotel, die in den gang, lachend, fluitend en zingend met de schoeisels der heeren gasten scheen te kegelen.

Dat gedruisch was hinderlijk en de vader morde:

‘Ik zal zoo spoedig heengaan als mogelijk is.’

‘Waarheen?’ zeide Albert, zonder te denken dat die vraag wellicht onbescheiden kon zijn.

‘De begrafenis moet toch plaats hebben.’

‘Ik zal mee naar het kerkhof gaan.’

‘Ik dank u, maar dat kan niet. Wie weet in de groote wereldstad waar zijne lieve dooden rusten! Neen, ik ga ver, zeer ver van hier. Er is ergens in het hoekske van Engeland nog eene gewijde plek, waar ik haar begraven wil.’

‘Leven daar nog bekenden van de doode?’

‘Neen; maar daar is meer dan eene gewijde plek die mij heilig is; en dan immers weet ik waar zij rust.’

‘Zij en gij hebt mij beiden veel achting ingeboezemd, en indien het niet onbescheiden ware, zou ik vragen u op die begrafenis te vergezellen.’

De poppenman staarde den jongeling eenigszins verwonderd in het aangezicht.

‘Neen,’ zeide hij, ‘dat kan niet, sir. Gij ziet er als een eerlijk en braaf man uit, doch ik verlang alleen te reizen. Daarenboven, gij zoudt wel van denkbeeld veranderen als ik u zeide, dat ik niet per spoor of per stoomboot reis..... Ik reis met mijn eigen wagen, die juist niet zeer vlug over de baan gaat.’

‘Des te beter, dan hebben wij ook veel tijd om lang en goed te praten.’

‘Och, ik ben juist geen prater, en ik geloof dat ik tamelijk vervelend ben voor anderen, vooral op dit oogen-

blik. Neen, neen, sir, vaarwel, ik ben u dankbaar voor al de belangstelling ons bewezen. Wij zullen elkander niet lichtelijk weêrzien.... misschien wel.... misschien niet; maar ik zal altijd eene goede herinnering behouden aan den man, die mij in den droevigen nacht bijstond.'

Van Velthem drong niet meer aan; hij verliet het hotel om wat versche lucht te scheppen, en daartoe was de square in de nabijheid, wel geschikt.

Al wandelende kwam hij meer en meer tot de overtuiging, dat hij de speelbal eener begoocheling was.

Ja, de man met de poppen gelek als twee druppelen water op elkander gelijken, op het portret in de geheimzinnige kamer van mevrouw Van Leefdael; maar niets, hoegenaamd niets bewees de betrekking tusschen die familie en den poppenman, tusschen Londen en Antwerpen.

De man had zich in niets verraden, hoe plotseling Albert Van Velthem hem ook trachtte te verrassen; daarbij de aanwezigheid van Nora wierp elke stelling om.

Nooit had Albert vernomen dat zijne Veva nog eene zuster had, en hoe zou de fijngevoelige mevrouw Van Leefdael hebben kunnen dulden, dat een harer kinderen een zoo avontuurlijk leven leidde?

't Was dus wel degelijk dwaasheid, en Van Velthem besloot het avontuur te laten varen, naar Eterson's landhuis terug te keeren en de oplossing van het raadsel, indien er een raadsel voor hem bestond, aan den slimmen en alles oplossenden tijd over te laten.

De ontgoocheling was ten slotte volledig, maar de poppenman stond - en dit zou met den tijd nog sterker worden - als eene fantastische figuur voor hem, die een onuitwischbaren indruk op hem gemaakt had.

Albert zette zich in de schaduw van eenen boom, op eene bank neêr.

Ware hij zoo diep niet in gedachten verzonken geweest, hij zou, op weinigen afstand van de plaats waar hij zat,

een gesloten wagen, door een wit paard getrokken, hebben zien voorbijrijden.

Het was een wagen van een gansch eigenaardig fatsoen, en die op vier wielen rustte, aan alle zijden en boven door eene kap van wasdoek gesloten was, het licht langs twee vensterkens in de zijwanden ontving, en slechts eene kleine nu gesloten deur, in het achterste gedeelte, gaf toegang tot het inwendige.

Voor op den bok zaten twee personen, boven door eene vooruitstekende leëren kap beschermd, en beneden door een zwart leëren schoot tot aan het middel bedekt.

De voerman was een onbekende, doch naast deze zat de poppenman.

Deze laatste bemerkte Van Velthem, boog zich een weinig voorover om hem te groeten, doch toen hij bespeurde dat de jonge man hem niet opmerkte, trok hij het hoofd terug.

De wagen draaide den hoek der straat om, en was verdwenen.

Denzelfden avond was Albert Van Velthem op het landhuis van den bankier terug, en leidde andermaal het weelderige en verfijnde salon-leven, waarvan de rijke Engelschen het geheim hebben weten op te vatten.

De beelden van den poppenman, van Nora, van den nacht in het hotel, van al dat geheim over die smartelijke gebeurtenis verspreid, rezen welhaast minder druk in zijnen geest op.

Wat is er inderdaad bestendig op dit wereldje!

IX. Terug in Antwerpen.

Het huis van den heer Van Velthem heeft zijnen bewoner teruggevonden: inderdaad, na drie maanden afwezigheid, is mijnheer Albert teruggekeerd en heeft zijne gewoonten hervat - dat wil zeggen, dat hij zijne bezoeken bij mevrouw Van Leefdael, of liever bij zijne toekomende bruid, hernomen heeft.

Het najaar kwam en daarmee naderde ook het tijdstip, dat de vader des huisgezins terugkeeren, en zich ook niet meer verwijderen zou.

Dit had hij immers ten stelligste, volgens verklaring van mevrouw, in zijn laatsten brief geschreven.

Van Velthem herinnerde zich soms het wonderlijk geval met den poppenman in Engeland; doch dacht hij er aan, dan gewis bezat hij al te veel fijngevoeligheid om zulks op te halen, ten gevolge der gewaande betrekking met de familie Van Leefdael.

Op zekeren middag, in het laatst der maand September, hield een rijtuig, met koffers beladen, voor het huis van mevrouw Van Leefdael stil.

Een man in reisgewaad steeg af en snelde het huis binnen; de koffers werden binnen gesleurd, het rijtuig verdween, de deur viel toe - waarna deze en gene beweging aan de anders zoo beweginglooze gordijntjes, wel deed zien dat er iets hoogst belangrijks had plaats gehad.

Inderdaad - de vader was thuis! Het was alsof het huis de vreugde binnen zijne muren niet bedwingen kon, en deze nu langs hier, dan langs daar moest uitbortelen.

Het waren niet alleen de gordijntjes die van geluk trilden, maar nu was het de voordeur, die zich opende en de meid liet buiten stappen om in de buurt iets te halen, en dewijl de meid te lang uitbleef - want ze moest in den winkel toch gansch de historie der terugkomst vertellen - kwam nu eens blozend Veva, dan eens opgewonden Liva, het gordijntje even oplichten, om te zien of de meid nog niet weêrkwam.

In 't voorbijgaan zij gezegd, dat èn Veva èn Liva een oogslag naar het huis van den buurman wierpen, als wilden zij hem de goede tijding meêdeelen.

Mijnheer Albert liet de familie aan de vreugde van het weêrzien over; doch toen de schemering viel, meende hij eens even een bezoek bij den aangekomene te moeten brengen.

Het licht was nog niet ontstoken toen hij aanbelde en in de voorkamer toegelaten werd, waar zich een man bevond in nette kleeding, tusschen de vijftig en zestig jaar oud en aan wien hij werd voorgesteld; het was de vader, mijnheer Van Leefdael.

De eerste kennismaking was eenigszins gedwongen; de handdruk eer koel dan bemoedigend.

Van Leefdael was een kalm, stil, weinig sprekend man; de ontvangst was juist niet zoo hartelijk als de toekomstige schoonzoon deze gedroomd had.

Doch de teruggekeerde was gewis vermoeid van de reis; 't was hem nog zoo vreemd en onmogelijk om onmiddellijk eene zoo teêre moeilijkheid te bespreken; - zeide Veva, toen zij mijnheer Albert tot aan de deur uitgeleide deed en haar vader eenigszins verontschuldigde.

Deze had inderdaad, toen mijnheer Albert, na eenige zeer gewone vragen over de afgelegde reis, opstond om heen te gaan, gezegd:

‘Gij zult mij voor vandaag wel willen verontschuldigen, mijnheer Van Velthem; ik ben zeer vermoeid. Dezer

dagen zal ik zoo vrij zijn, u het mij gebrachte bezoek weêr te geven en wij zullen alsdan beter in staat zijn met elkander te spreken.'

'Uw bezoek zal mij zeer vereeren, mijnheer,' had de jonge man gezegd. 'Ik vraag u wel versooning u reeds nu gestoord te hebben.'

'Geenszins, het verheugt mij u te hebben gezien!' en bij die woorden, op gullen toon gezegd, had de oude heer de hand des jongen mans ook inniger gedrukt.

In zijne woning weêrgekeerd en alleen in zijn kabinet gekomen, zakte Albert in zijnen leuningstoel, en hadde hij op dat oogenblik zijn gelaat in den spiegel gezien, hij zou bemerkte hebben dat de storm, die in zijn binnenste woedde, ook op zijn wezen stond afgedrukt.

Diep getroffen was de jonge man over de ontmoeting in het huis van mevrouw; die man, welke zich voordeed als de vader zijner Veva, was, zooveel de schemering hem toeliet te oordeelen, de man met de poppen.

Was het andermaal spel zijner verbeelding? Misschien - en toch neen, dat was hier het geval niet. En echter!

Albert Van Velthem was een man, zooals men weet, van een goed eind in de twintig jaren; de leeftijd van overijling, die van dwaze sprongen te maken, van romantische avonturen te gemoet te loopen, was bij hem voorbij.

Hij had daarenboven een te kalm karakter om zich in liefdesgevallen te laten meêsleepen, die, eens begaan, onvermijdelijk vroeg of laat spijt, nawee en berouw doen geboren worden, en eene des te wreeder marteling geven, dewijl men weet dat het gebeurde onherstelbaar is.

Veva was hem lief, voorzeker, doch zijn naam, zijn eergevoel, zijn stand en betrekkingen in de wereld lagen hem ook nauw aan het hart, en hij begon er wel degelijk aan te twijfelen, of hij zich wel verder in dat voorgenomen huwelijk wagen zou.

Was die vader inderdaad de man met de poppen? Had hij als poppenspeler de kermissen en jaarmarkten afgezwalkt? Wel is waar was hij later tot in eenige salons opgeklommen, maar toch was en bleef hij een 'barakspeler' en lager kan men in de samenleving niet afdalen.

Oneerlijk was de man niet - dat ten minste scheen hij niet geweest te zijn. Neen! Integendeel, de man met de poppen in Engeland kwam hem voor als een braaf en edel man; doch kende hij wel zijnen ganschen levensloop? Wist hij wel waar en hoe hij gezworven had? En dan dat kind?

Wie verzekerde hem daarenboven dat al die uitstralende goedheid in den poppenman oprecht was? Hij toch was een zoo groot komediant, hij toch was op alles zoo afgericht! Wie weet zelfs, of hij hem, of hij Albert, in Engeland niet reeds herkend had! Veva kon hem immers het portret van haren toekomstenden hebben overgezonden!

In Londen zou Albert den man met de poppen, onmiddellijk en zonder voorwaarde, de hand hebben gedrukt, nu - nu zou hij dat niet meer kunnen doen.

Het was omdat hij zich ginder in den vreemde bevond en de verschillende maatschappelijke omstandigheden alsdan minder scherp afgeteekend voorkomen; nu was hij andermaal door dezen omgeven, en zij vereischten, tot in het minste toe, geëerbiedigd te worden.

Engeland was zoo verre niet; de Engelsche bevolking steekt lichtelijk naar het vasteland over, en vandaag of morgen zou Van Leefdael herkend worden; die dwaze poppengeschiedenis zou alsdan, natuurlijk aanzienlijk uitgebreid, vermeerderd en 'verbeterd,' door de salons loopen, en de spot zou den schoonzoon uit den 'poppenwinkel' verpletteren.

Albert Van Velthem, de als scherpzinnig bekende jongeling, eindelijk zoo beetgenomen! .....

Het spook was in den aanvang onbeduidend, doch

naarmate de jonge man voortredeneerde, werd het grooter en het stond weldra als een ontzaglijk monster, dat niet meer uit den weg te weren was, voor Albert's oogen en vlak op zijne levensbaan.

De duisternis was middelerwijl gevallen, de maan straalde op de veranda, die met het kabinet in gemeenschap stond, en ieder voorwerp kreeg een spokerig en hem bespottend uiterlijk.

't Was alsof de veranda, de trap, de tuin, tot zelfs de achtermuur, met al zijne kennissen bevolkt waren, die allen vooruitdrongen, om, deze luidruchtig, gene scherp glimlachend, anderen schouderophalend, den schoonzoon van den kermisman te grieven, en zóó ieverig drongen zij allen vooruit, dat het beeld van Veva er slechts zelden in gelukte, een oogenblik op den voorgrond te komen, en met een bedroefd gezichtje den uitverkorene om genade te smeeken.

Uitlegging vragen - dit was de eenige weg, die tot eenig verstaan komen kon.

Albert echter vond dat zulks onnoodig werd. Was mijnheer Van Leefdael dezelfde man als Mr. Trump, dan zou hij, wie weet, voor altijd eene verkoeling tusschen hem en den schoonvader hebben doen ontstaan!

De jongeling ontstak licht, zette zich aan zijnen lessenaar en met de hand het lakkig hoofd ondersteunende, dubde hij op hetgeen hij aan het papier zou kunnen toevertrouwen.

Op dat verheven oogenblik drong Veva's beeld naast hem vooruit, en deed eenige reden ten haren voordeele gelden.

Ach, 't was immers hare schuld niet, indien haar vader zijn maatschappelijken stand verloochend had? Eerlijk was hij immers gebleven! En was er wel een eerloos ambacht, en moest men wel naar de gezegden en vooroordeelen der wereld luisteren? ..... Had zij hem niet lief, en

beloofde de toekomst hem niet een gelukkig, huiselijk leven door haar?

De pen zakte een oogenblik neêr; doch welhaast greep Albert deze andermaal, want hij kende den vruchteloozen strijd, in dergelijk geval, met de voorbeelden der wereld; hij wist dat er stand en rang in de samenleving bestaan, en dat, wat sommige belanghebbenden ‘vooroordeel’ noemen, eene op vasten grond gevestigde stelling is en blijft.

Besluiteloos zat hij daar met de pen in de hand.

Van Velthem kwam andermaal tot een beslissing: hij zou het bezoek van den ouden heer afwachten, en middelerwijl alle betrekkingen met de familie Van Leefdael staken.

Albert zou dus zeer voorzichtig op het punt, waar hij gekomen was, blijven staan en zelfs de klink van de achterdeur, door welke hij wilde heengaan, in de hand houden.

De volgende dag verliep en het huis tegenover hem, was stil en eenzaam; de gordijntjes bleven dicht geschoven.

In den loop van den avond had er een rijtuig voor het huis stilgehouden; iemand was binnengegaan en werd, na verloop van een paar uren, weêr afgehaald.

In de buurt bekommerde men zich niet meer over de terugkomst; de straat had weêr het stille en kloosterachtige aanzien van vroeger terugbekomen.

Ook van den kant van Van Velthem bleef alles goed gesloten; echter, zonder dat men het aan deze zijde giste, gluurde aan gene zijde wel eens een oog door het spleetje der gordijntjes, en vice versa.

V. Jan Klaassen en zijn Wijsbegeerte.

Drie dagen verlieden; het was schemeravond toen er bij mijnheer Van Velthem, schier met eene bedeesde, voorzichtige hand gebeld werd, en de dienstmeid een heer, die bedaard en zacht sprak, in de voorkamer liet.

Op de vraag, wien zij de eer mocht hebben aan te dienen, reikte die heer haar een kaartje over, om dit aan den heer des huizes te overhandigen.

De bezoeker zette zich niet, maar bleef bij de tafel en met den rug naar het venster gekeerd staan, zoodat zijn aangezicht in de schaduw viel.

Toen echter de deur opening en Van Velthem binnentrad, wendde de vreemdeling zich eenigermate naar het licht, en een scherp opmerker zou uit de verwongen trekken hebben kunnen opmaken, dat hij door die wending eene opoffering deed, welke hem veel moeite kostte.

Mijnheer Van Leeftael sprak vooreerst geen woord; hij staarde den jongen man vlak in het oog.

‘Wij hebben elkander herkend,’ zeide hij met een zachte gesmoorde stem.

Alle twijfel was nu voor Van Velthem opgeheven.

‘Inderdaad,’ mompelde deze en bleef bewegingloos tegenover den bezoeker staan.

‘Ik begrijp, mijnheer, dat na die ontdekking alle betrekking tusschen u en mijne familie moet afgebroken zijn.’

De jonge man zweeg.

‘De vader van Veva en Liva is de man met de poppen, de man der kermistent, een soort van Bohemer en, als men

stand in de wereld heeft, reikt men zoodanigen de hand niet toe.'

Albert bracht de hand aan het voorhoofd, en bedekte alzoo eenigszins de oogen. Hij poogde zijne ontroering te verbergen, want die weinige woorden waren op gevoeligen toon uitgesproken; zij grepen hem diep zeer diep in het hart.

Inderdaad, hij, een man, had willen weenen, als een kind!

'Ik wil mijn vroegeren stand in de samenleving niet rechtvaardigen,' zoo hervatte mijnheer van Leefdael, 'maar dit mag ik echter zeggen, dat ik immer als eerlijk man gehandeld heb.'

'Dat wil ik gelooven, mijnheer!' zeide nu voor de eerste maal Albert Van Velthem.

'Ik dank u voor die goede denkwijze opzichts mij. Dit echter rechtvaardigt dien stand in de samenleving niet. De hinderpaal bestaat, ik beken het. Ik vraag dan ook slechts ééne gunst van u, mijnheer, en die zult gij mij, als eerlijk man, niet weigeren.'

'Wat verlangt ge?'

'Mijne kinderen, uit den hoogen koopmansstand gesproten, zijn in de deftige wereld opgebracht; zij toch weten niet wat haar vader deed, nadat hij zijne fortuin verloren had, om haar de weelde van weleer terug te geven. Misschien zouden zij zich zeer vernederd gevoelen, indien zij wisten.....'

De vader wischte een traan uit het oog en hield even op met spreken, want zijn gemoed schoot vol.

'Ik heb veel, zeer veel geleden,' hervatte hij, 'doch ik droeg toch altijd het hoofd recht.'

'Ik heb u leeren kennen, ik heb u hoog leeren waardeeren, mijnheer!' antwoordde Albert.

'Welnu, niet om een weinig achting jegens mij, maar om de genegenheid, welke gij voor haar gekoesterd hebt,

verzoek ik u het eeuwig geheim over hetgeen het toeval u heeft doen ontdekken.’

‘Ik beloof het u heilig.’

‘Ik dank u, mijnheer!’ en terwijl de oude man den jongere de hand drukte, was zijne stem, bij het uitspreken dezer woorden, innig ontroerd.

Verwonderlijk! de man, die nu voor Van Velthem stond, had niets van den vroolijken, nijldigen, satirieken poppenman; hij was, integendeel, al gevoel, al liefde, al hart.

‘Zoek nu, zooals ik ook van mijne zijde doen zal,’ hervatte Van Leefdael, ‘zoek nu een uitweg om de betrekking, welke gij met mijne dochter hebt aangeknoopt, te breken. ‘t Zal haar smarten, doch wat zijn moet, moet zijn.’

De jongeling gevoelde het eindelooze der opoffering, welke de vader zich oplegde, en die opoffering was nog eindeloozer voor het meisje.

Er moest hier eene bedriegerij worden uitgevonden om Veva te misleiden, haar van eene wettig gekoesterde hoop te doen afzien - en dat juist hinderde hem, dat stemde met zijn eerlijk gemoed niet overeen.

Wat zou men nu overigens wel kunnen uitdenken? De reden zou zonder twijfel toch nooit zoo onomstootelijk zijn, en juist wat bestemd was om het geheim te verbergen, zou er toe leiden dit te doen ontdekken.

‘Mijnheer Van Leefdael,’ zeide Van Velthem, ‘gij beslist over de grondgedachte der zaak, zonder dat het mij toegelaten is geweest, mijne denkwijze over deze te doen kennen. Gij hebt reeds de mogelijkheid van dat huwelijk verworpen, omdat uw kiesch gevoel vermeende dat dit onvoorwaardelijk onmogelijk is.’

Van Leefdael staarde den jongeling vlak en tamelijk verwonderd in het oog.

‘Ik zou,’ ging Albert voort, ‘over dit alles eenige uren van nadenken verlangen.’

‘Zooals gij verkiest,’ hervatte de vader.

Dat straaltje hoop, hetwelk Albert deed opflikkeren, spiegelde zich niet in het oog van den poppenman af. Hij was iemand, die geleerd had zich niet bij den minsten schijn te laten verlokken.

‘Wij zullen elkander dus weêrzien,’ hervatte de vader; ‘wanneer? Morgen, overmorgen, binnen acht dagen?’

‘Ik vraag slechts eenige uren.’

‘Morgen dus?’

‘Het zij zoo.’

‘Mijnheer Van Velthem, uw dienaar!’ zeide de oude heer en ging uiterlijk zoo bedaard heen alsof hij enkel een beleefdheidsbezoek had afgelegd.

Toen hij zijn eigen huiskamer binnentrad, zat de familie om de tafel, boven welke de sierlijke hanglamp, met donkergroene franjes omgeven, brandde.

‘Reeds daar?’ riep de moeder, welke zich bezig hield met breien, haren echtgenoot toe.

‘Och ja,’ hervatte Van Leefdael vroolijk, ik kwam juist niet erg van pas; mijnheer Van Velthem had zoo wat belet.’

‘Was hij misschien onwel?’ vroeg de moeder, en Veva, die met een kloppend hartje de terugkomst des vaders afgewacht en het aangevangen gesprek beluisterd had, beurde tamelijk driftig het hoofd op.

‘Toch niet,’ antwoordde de vader, en zijn oog peilde het gemoed zijner lieve dochter. ‘Maak u niet ongerust, Veva,’ voer hij met een lachje voort, ‘mijnheer Albert is zeer gezond.’

‘t Was maar...,’ mompelde zij.

‘Dat hij in drie dagen niet hier is geweest, niet waar? Overdreven kieschheid, lief kind. Morgen, niet langer dan morgen’ - en de vader nam streelend de blanke hand zijner dochter - ‘morgen keer ik tot hem weêr en zullen wij de gewichtige zaak bespreken.’

Veva bloosde lichtelijk, trok hare hand terug en zag weêr op haar borduurwerk.

‘Morgen?’ riep Liva vroolijk. ‘Morgen reeds? En dan de bekendmaking, en dan het toilet, en dan de trouwpartij, en dan de bruiloft, en dan de huwelijksreis, en dan....’

‘Halt wat; onze Liva zou in eenen adem tot het einde gaan!’ riep de vader.

‘Och, er is geen kwaad bij,’ zeide de moeder; Liva heeft reeds zoo eeuwig lang van die trouwpartij gedroomd.’

‘Dat ik al de kapittels reeds van buiten ken,’ riep het vroolijke kind. ‘Ja, alles is hier, in mijn hoofd, reeds voor lang geregeld.’

‘Nu reeds?’ vroeg de vader en bedwong moeilijk een smartelijken trek.

‘Gewis,’ was het antwoord; ‘ik weet reeds wie er genoodigd wordt, in welk toilet wij zullen optreden, door wien ik zal worden opgeleid, naast wien ik zal rijden, wie naast mij aan tafel zitten zal....’

‘Kent gij de fabel van Perette?’ viel de vader in.

‘En wat zou dat?’

Perette bouwde een ganschen rijkdom op de kruik met melk, die zij op het hoofd droeg; de kruik viel aan stukken, de melk lag op den grond en de gedroomde rijkdom was verdwenen.’

‘Maar wie zou hier de kruik dan nog kunnen breken, vader?’ vroeg Veva met een gansch andere uitdrukking dan zoo even op het gelaat.

Hetzelfde denkbeeld moest de moeder en de andere zuster bestormd hebben, want driftig hieven beiden het hoofd op en er lag zelfs een onrustig bleek over Veva's gelaat verspreid.

‘Dat zeg ik niet,’ haastte de vader te zeggen.

‘Maar....’

‘Maar wat nog niet gesloten is, is nog open, kind-lief. Alles is mogelijk.’

‘O ja.....’ zeide Veva stil en zag op haar werk terug, evenals de moeder en de zuster.

Welnu, die kleine, nietige opmerking had eensklaps aller geestdrift, aller bezieling bekoeld; 't was een valsche toon, een dissonant in de melodie geweest, en zoo teergevoelig was de zijde van het vraagpunt, dat de minste aanraking reeds eene wonde scheen te maken.

Dit laatste ontging den vader niet, en zijn hart klopte van vrees voor het toekomstige. Uiterlijk bleef hij echter kalm en werd vroolijk, geestig zelfs. Hij sprak van zijne tochten in Amerika, van zijne jachten, zijne avonturen, van zijnen handel en wandel aan gene zij der zeeën, en wat dies meer.

De indruk van daarstraks was weggeveegd, en men scheidde zoo welgemoed van elkander, alsof er geen wolkje boven het huwelijksgeuk gehangen had.

Van Leefdael kuste zijne kinderen op het voorhoofd, wenschte beiden ‘Goeden nacht’ en ging nog even eenen brief schrijven, waarna hij mevrouw Van Leefdael volgen zou.

De man van de poppenkas stond in de kamer met curiositeiten. De lamp met lichtscherm brandde op tafel; de gordijntjes waren neêrgelaten, de deur was gesloten.

Niets hoorde men dan het tikken der oude, in eikenhout gebeeldhouwde pendule; de fantastische advokaten en duivelsche gendarmen stonden daar als waren zij op hunnen post in slaap gevallen; de doos met speelwerk zweeg; alleen de stalactieten, stalagmieten en kristallen flikkerden en fonkelden in het lamplicht, als wilden zij een bewijs van leven en begoocheling geven.

Van Leefdael zat alleen, en dit was wel eens noodig, zoo meende hij. Er moest immers eens ernstig over den toestand nagedacht worden? Nergens kon hij dit beter doen dan daar, in die kamer.

Hij had er wel eens aan gedacht zijne vrouw over de zaak te raadplegen, doch hij oordeelde het beter, eerst zelf den toestand te onderzoeken.

Was dit een bewijs van miskenning van mevrouw's rechten? Of achtte hij haar onbekwaam, om over dit moeilijk punt een scherpzinnig denkbeeld te vormen?

Geenszins: de reden van die handelwijze was te vinden in de langdurige afzondering, waarin Van Leefdael verkeerd had.

Het 'neen' van Mijnheer Albert was, naar zijn inzien, onvermijdelijk; er was zelfs niet aan te denken, dat mijnheer Van Velthem zich aan dat huwelijk wagen zou. De dochter trouwen van een kluchtspeler, van een kermiszwerver, van een man met een poppenkast!

En echter had zijne dochter al hare hoop op dit huwelijk gevestigd! Zij beminde dien jongen man uit al de kracht harer reine ziel. Ja, dat sprak duidelijk uit den blos, die soms over hare wangen zweefde, uit het stamelende harer woorden, uit het blauwe harer oogen, dat wel eens door een traan overvolkt werd.

Dit alles greefde den vader; na jaren lang afwezigheid had hij gehoopt haar recht gelukkig te zien. Alle toestanden meende hij berekend te hebben, alleen deze, waarin de liefde zich mengde, deze niet - en deze was echter een der natuurlijkste!

Hij verwenschte zijne poppen, en dit was ondankbaar, want zij hadden gansch zijne familie overvloed gegeven, en oneerlijk waren zij toch niet - neen, zeker niet.

Werktuigelijk stond Van Leefdael op, trad de kamer op en neêr en bleef eindelijk voor een groot zwart geverfd reiskoffer staan. Hij ontsloot het en toen het licht der lamp in het koffer viel, zag hij daarin de poppen liggen en in de eerste plaats Jan Klaassen met zijn eeuwig lachend en spottend gezicht.

Ja, hij lachte nog, de rakker! Hij lachte gelijk altijd.

Immers, dood of leven, lijden of vreugde werden door hem met dezelfde luimigheid onthaald. Het leven was hem altijd wel; hij lachte met dood en beul, met duivel en rechter, met pijn en harteleed; hij lachte nu ook met de verlegenheid, waarin zijn meester zich bevond.

Van Leefdael had zich wel eens afgevraagd, of het stelsel van den vroolijken gast, in toepassing gebracht, niet het beste was; doch alsdan vergat hij, dat men altijd sterk is voor anderen, maar niet voor zich zelven. De dokter snijdt ongenadig door het vleesch van den lijder, maar als men met de punt der lancet naar hem zelven wijst?

...

Zoo gaat het ook met de hedendaagsche wijsgeeren; zij preêken de toepassing van een stelsel, maar passen het nooit tot het einde op zich zelven toe.

Ongenadige en eeuwige spotter, ja, voor u is het cynisme altijd de beste wijsbegeerte, maar om hierin toe te stemmen, moet men, zooals gij, geene ziel, geen hart hebben; men moet tot in de minste spier verstoffelijkt zijn!

Zoolang echter een sprankel gevoel van hooger bestaan in ons leeft, wordt men, in de groote oogenklikken des levens, van halve god weêr.... kind.

Men daalt van het voetstuk, met de boeken der wijsgeeren getimmerd, en men zoekt andermaal naar de wijsbegeerte zijner jeugd, naar die, welke men in den catechismus ontmoet - de eenige, de ware!

Van deze gaat men uit, en na soms eenigen tijd gedwaald te hebben, komt men ook tot deze terug, overtuigd dat de dàarin besloten filosofie, en deze alléén, de weg des levens is.

Van Leefdael had die wijsbegeerte immer min of meer in het geheugen gehouden; hij had de dwaasheden der menschen gehegeld, maar nooit iets wat heilig en vereerenswaardig is.

Nu echter hinderde hem de lach van Jan Klaassen; in

plaats van bij hem troost en zalving te vinden, vond hij er bespotting.

‘Neen,’ zeide hij, ‘gij zijt mijn oude vriend niet meer, de vriend niet meer van voorheen.’

‘Toch wel,’ scheen de rakker hem te antwoorden, ‘maar gij wilt mij op dit oogenblik eenen grond van filosofie toeschrijven, die onmogelijk houdbaar is. Luister, wat mijn lachend gelaat u zegt: ‘Zie het leven, hoe moeilijk ook, altijd welgemoed in; ’t zal wel op zijn beste uitdraaien!’

Van Leefdael liet langzaam het deksel der kist toevallen en morde: ‘Gij hebt gelijk; wij zullen wachten en toezien.’

Hij nam het licht op, verliet de kamer der curiositeiten en ging den gang in om zich naar zijne kamer te begeven. Het was middernacht. Alles was stil. Een zacht tikken op de deur wekte zijne aandacht.

De oude man stond een oogenblik stil, en leende het oor aan het gerucht. Men tikte nogmaals op de huisdeur; hij bleef met ingehouden adem luisteren.

Van Leefdael naderde en den mond aan het sleutelgat brengende, vroeg hij, sterk fluisterend om boven niemand ongerust te maken:

‘Wie klopt daar?’

‘Ik.’

‘Wie is ik?’

‘De knecht van mijnheer Van Velthem.’

De grendel werd stil weggeschoven. De knecht stond op den dorpel in den vollen schijn van het licht der lamp, welke mijnheer Van Leefdael in de hoogte hield.

Mijnheer Van Velthem had hem, den knecht, gezonden om eens bij zijn overbuurman te gaan zien, of mijnheer Van Leefdael nog niet ter ruste was, of ten minste of er nog licht was, of.....

‘En dan?’ onderbrak mijnheer Van Leefdael, die het

in de opene deur, en in een Octobernacht, juist niet bijzonder aangenaam vond.

‘Of mijnheer nog eens even komen mocht?’ zeide de knecht.

‘Met alle genoegen,’ luidde het antwoord.

De deur werd weêr stil gesloten. Van Leefdael plaatste de lamp op een kleine console, en zette zich op een der onderste treden van den trap neêr.

Het hoofd met de twee handen ondersteunende, staarde hij op den vloer en dacht. Het was alsof Jan Klaassen hem andermaal zeide: ‘Zie het leven, hoe moeilijk ook, altijd welgemoed in; 't zal wel op zijn beste uitdraaien.’

XI. Het vroegere leven des Vaders.

De twee personen bevonden zich in de kamer met curiositeiten. Op de tafel brandde de lamp. Niemand zou de sprekers daar storen. Overigens, de huisgenooten waren reeds te ruste gegaan.

‘Ik kom,’ ving mijnheer Van Velthem aan, ‘ik kom wel wat laat om het straks onderbroken gesprek weêr aan te knopen. Ik heb gedacht....’

‘Vergeef mij, mijnheer Van Velthem,’ onderbrak de vader driftig, ‘ik heb vergeten u, een paar uren geleden, al de stukken van het proces voor te leggen. Doe mij niets van uw besluit kennen’ - en Van Leefdael wendde de oogen af om niets, goed- noch afkeuring, vrijspraak

noch veroordeeling, in de uitdrukking van Albert's gelaat te lezen.

‘En indien ik verlangde aan de zaak gevolg te geven?’ vroeg Van Velthem.

‘Dan nog zou ik verlangen, dat gij mij onder alle opzichten zoudt kennen,’ antwoordde de vader, zonder zich in het minste over de woorden van mijnheer Van Velthem te ontstellen.

Een lichte glimlach speelde om de lippen des jongen mans.

‘Ik verlang, mijnheer,’ hervatte Van Leefdael, ‘dat gij eerst naar mij luistert. Gij hebt recht mijne geschiedenis, voor de wereld, zelfs voor mijne familie, een gesloten boek, te kennen. Ik zal kort zijn, doch alvorens te beginnen, verklaar ik u op mijn geweten, dat ik u waarheid, niets dan waarheid zeggen zal. Ga zitten, als ik u verzoeken mag.’

Van Velthem gehoorzaamde aan die uitnoodiging; Van Leefdael nam aan de andere zijde der tafel plaats.

‘Ik ontvang u hier, in deze kamer,’ zoo ving de vader aan, ‘omdat zij meer dan eenig andere van dit huis, met mijn leven in betrekking staat. Ge ziet die schetsen en caricaturen, ge ziet al die rariteiten uit de natuur, ge ziet dat vroolijke en levenslustige portret - dat is, in één woord, mijn jong leven geweest, iets recht fantastisch en vroolijk.

Er lag in mij eene mengeling van vroolijkheid en ernst, van studie en dwaasheid, van godsdienstig gevoel en wereldzin, en nu ik in rijper jaren op dat deel mijns levens neêrzie, vraag ik mij zelven dikwijls af, of ik destijds niet een onopgelost raadsel was. Ik weet waarachtig niet wat ik van mij zelf, in dat deel mijns levens, denken moet.

Vroolijk en zelfs spottend rolde ik door het leven, doch vergeet niet, dat men vrij spotten kan, als men in weelde en onbezorgdheid verkeert.

Ik had inderdaad aanleg voor de beeldhouwkunst, en

was wel verlangend kunstenaar te worden; doch in eene rijke koopmansfamilie, waar niet zelden het goudstuk tegenover eer en aanzien in de schaal wordt geworpen, wordt ook de kunstenaar niet geacht. Dat is, denkt de verrijkte koopman, geen man van conditie.... Koopman of, om het juiste woord te zeggen, “geldwinner” moest ik worden.

Dank en hulde echter aan de kunst, want toen het debet op de naden van mijn kleed te lezen stond, gaf zij mij brood!

Ik trad in den handel, ik ging ter beurze..... Zie, als dààr nu juist de eerlijkste menschen van de samenleving bijeenkomen, 't mogen dan ook mannen van zoogenaamde “conditie” zijn, dan ben ik liever poppenman!

Ik dreef handel, trad in nijverheidsondernemingen, nam deel aan fondsspeculatiën, spoorwegmaatschappijen en stoombootlijnen, en won veel geld. Ik was stout en, ik beken het, soms wel lichtzinnig. Verliezen en winsten wisselden elkander af, en zoo herhaalde malen, dat de eerste schier geene onrust, en de tweede schier geene vreugde meer baarden.

Van mijne stoute en gewaagde speculatiën viel ik in mijn kunstenaarsfantasia, en vergat 's avonds de eersten voor de laatsten, totdat ik eens, in het midden mijner zorgelooze liefhebberijen, de tijding ontving dat ik letterlijk geruïneerd was. Nieuws van den dag, zult ge zeggen - en dat is ook zoo.'

Mijnheer Albert wierp een blik van meewarigheid op den ouden heer; deze echter glimlachte, alsof die herinnering hem geen pijn deed.

‘Voor mijne jonge vrouw was die slag een genadeslag: zij, in weelde opgevoed en geleefd hebbende, zag oneer en schande op haren dorpel verschijnen. Ik zelf beken dat ik verpletterd was. In mijne jonge dagen was bankroet nog eene schande; in dezen tijd van... vooruitgang is dit een zeer gewoon iets, zegt men, en bankroet

wordt een... eerlijk middeltje, om zich zijne lastige schuldeischers van den hals te schudden.’

De poppenman lachte.

‘Nu, om 't even. Men wierp mij boosaardig den steen op het hoofd; men verweet mij mijne lichtzinnigheid, mijne kunstdwaasheden - en, goed ingezien, had ik enkel en alleen ongelukkig gespeeld, en zelfs was ik nog de zondebok van een ander; doch laat mij alle derde personen hier ter zijde laten.

Ware ik geslaagd, men zou mij als den knapsten financier der beurs hebben uitgeroepen, en iedereen had zich met mij willen vereenigen.

Het tegendeel was nu waar, en nooit heb ik eene zoo groote verlatenheid rondom een gevallen geldman gezien, als rondom mij. Och, ik zelf deed die leêgte door mijne afzondering aangroeien!

Ik haatte de menschen, vooral de *eerlijke* menschen der beurs, want ik bemerkte dat ik eigenlijk door hen in den afgrond van jammeren en ellende was gestort, en terwijl ik arm was, velen integendeel, juist door mijn ongeluk, rijk geworden waren. Zoo gaat het! En weet ge wel wat het zonderlingste van al is?

Dat die, welke door het ongeluk van anderen rijk worden, juist het hardste schreeuwen tegen dat ongeluk of tegen de “schelmerij”, zooals zij het noemen.

“Tartuffe op de beurs” was een heerlijk stuk, waarmêe ik menig pond sterling gewonnen heb: het was zoo wat mijn eigen wedervaren.

Neen, ik was zoo plichtig niet als men zeide; maar zij, die mij bestolen, hadden er belang bij, mij te beschuldigen, mij te verpletteren, om hun eigen misdrijf te doen vergeten.

Het was voor mij eene onmogelijkheid in Antwerpen te blijven; mijn crediet was dood, mijn hart gekrenkt, mijn gemoed vergald, ik besloot naar den vreemde te

gaan, naar Engeland, naar de Indiën, naar Australië - overal, waar ik geld verdienen kon, om mijn fortuin te herstellen. Doch, mijne vrouw, mijne twee kinderen!

Lief had ik hen, liever dan de klopping van mijn hart. Ik herinner mij nog, toen ik op een avond wegging, hoe ik mijne twee meisjes rustig slapend in hun bedje zag liggen. Ik kuste haar zacht; het hart brak mij en toen ik op den dorpel van het huis stond, bezweek schier mijn moed.'

Van Leefdael zweeg een oogenblik; de herinnering aan dien avond deed hem nog zeer.

'Ik was met mijne vrouw overeengekomen, als verkenner naar Engeland te gaan en van daar misschien naar de Indiën; ik nam het voornemen op, mij een nieuw leven te scheppen en later met vrouw en kinderen naar het nieuwe vaderland over te steken.

Wat had ik hier nog te doen in eene wereld, welke mij den steen toewierp?'

'Vergeef mij,' onderbrak hem mijnheer Van Velthem, 'ge zeidet dat gij de zondebok waart van anderen.....'

'Voorzeker, doch ik herhaal het, laat de derde personen en vooral de dooden rusten.'

'Men heeft u dus zeer ondankbaar behandeld?'

'Volgens mij, ja; maar hoe zoudt gij over die bijzonderheid kunnen oordeelen, dewijl er geen tegenspreker aanwezig is, die ook zijne denkwijze doet gelden?'

'Is er eene onkieschheid in gelegen, ook deze bijzonderheid te kennen?'

'Neen, ik wil ze u gaarne doen kennen. Gansch het plan der speculatie, die ons ten onder bracht en vele anderen met mij, was dat van een vriend mijns vaders; hij was een slim man, want, te lang om te melden, toen de speculatie mislukte, was hij schier voor niets in de zaak betrokken, en behield hij alleen zijne fortuin. Integendeel.....'

De spreker hield plotseling op en hervatte na een poos:

‘Vindt gij het juist wel zeer kristelijk, hier, zonder tegenspraak te beschuldigen? Neen, niet waar?’

‘Indien het tot uwe verontschuldiging dienen kan.’

‘Wat voorbij is, is voorbij, en liever kom ik op die zaak niet verder terug. Dat zij, die de fortuin hebben weten te bewaren, er gelukkig meê zijn, zoo God het belieft..... Ik vertrok. 't Was, nooit zal ik het vergeten, nu vijftien jaar geleden, op een Novemberavond. Alleen, met het hart gebroken, ging ik langs de huizen en, onder de brandende gaslantarens door, naar het station.

Ik stapte zonder op te zien voort. Op het gaanpad dat ik volgde, werd mij plotseling den weg versperd door een tweespan, dat uit eene koetspoort kwam; ik hief het hoofd op en zag juist den persoon, voor wien ik zooveel leed, in gezelschap van eenige dames, die allen lachend en vroolijk naar een gemaskerd bal reden, en toen ik een blik in den gang van zijn huis sloeg, sprongen mij de weelde en pracht daarvan nog meer in het oog.

Doch waarom dat spookbeeld weêr in mij wakker geschud! Zie, als ik van dien man spreek, word ik hatelijk, bitter, vervelend voor anderen.

Ik ging te Oostende aan boord der stoomboot, om naar Dover over te steken. Het was ruw, slecht weder. In mijne reisdeken gewikkeld, had ik op het dek willen blijven, juist om alleen te zijn, doch de golven bruisten zoo hevig en sprenkelden hun nat zoo hoog op, en de wind, met sneeuw en hagel gemengd, was zoo snijdend, dat ik naar beneden moest.

Ik ging echter niet in het salon; daar zou ik wellicht personen van kennis ontmoeten, met welke ik kon gedwongen zijn een gesprek aan te knopen. Ik ging naar

de tweede plaats, waar, rondom eene gloeiende kachel en op houten banken zittend en liggend, eenige personen uit de volksklasse vertoefden.

Op de banken lagen zwaarlijvige, gebaarde en ronkende ossenkoopers en matrozen; naast hen zaten vrouwen, in verkleurde sjaals gebakerd, slapend en met het hoofd naar beneden, en aan de tafel zat een oud, mager kereltje met perkamenten gezicht, lange, witte haren, scherp geteekend gelaat en schuwe oogen, welke laatsten door een kleinen, lagen hoed met breede randen beschaduwd waren.

De lange jas was hoog toegeknoopt, en terwijl de twee ellebogen op de tafel leunden, was de rechterhand op de borst in den jas verborgen.

Het kereltje lag daar over de tafel en onder zijnen hoed glurend, als een vos of een lynx te loeren; zijn vinnig oog rustte op mij toen ik binnentrad en scheen mij te onderzoeken.

Ik zette mij ter zijde neêr en het oog onder den hoed volgde mij. Drommels, dacht ik eerst, die kleine ziet me zoo scherp aan, alsof hij een schuldeischer van mij is, of wel eene soort van deurwaarder met een exploit in den zak!

Niets te doen en geen lust tot slapen hebbende, trachtte ik dien man te doorgronden, en kwam welhaast tot het besluit, dat een felle achterdocht het oude kereltje moest bemeesterd hebben. Dat las ik in zijne houding, in zijn dwalend oog, in de saamgenepen linkervuist die op de tafel rustte.

Wat omklemde de rechterhand, die voor in den toegeknoopten jas gestoken was? Eenig wapen misschien. Waarom was die man nu onrustig? Had hij misschien iets op zijn geweten? Zat hem ook het fatum op de hielen? Of wel was hij gelukkiger dan ik en had hij waarden in bezit?

Allengs bedaarde zijn oog, werd zijne houding minder

verdedigend, en scheen hij in mij veeleer een vriend dan een vijand te zien. Hij knikte mij toe en vroeg of ik Engelsch sprak.

Ik schoof nader bij en wij knoopten een gesprek aan: hij kwam uit Duitschland en ging terug naar Londen, waar hij woonde.

Wij dronken grog en werden vertrouwelijker, en het kereltje onderging een volslagen verandering; van somber en achterdochtig, dat hij eerst was, werd hij nu vroolijk en luimig.

't Was misschien ook de invloed van den grog.

Weldra zeide ik, dat ik Van Leefdael heette; hij, dat men hem Mr. Craw noemde; ik, dat ik handel dreef; hij, dat hij zich met alle soorten van kunsten bezig hield, en dat woord "kunsten" was mij welkom.

Bij voorbeeld, zeide hij lachend mijne hand grijpend en op de lijnen in deze starend, lees ik hier dat gij een gevallen koopman zijt; dat ge vroeger rijk, geëerd waart, crediet hadt en nu vrouw en kinderen verlaten hebt, om elders fortuin te zoeken.'

'Ik trok huiverig mijne hand terug, en staarde het oude kereltje vlak in het oog; Mr. Craw lachte fijn spottend.

Hij kreeg iets zoo scherp in de uitdrukking van zijn wezen, dat ik schier aan de kwade hand geloofde.

De ontzetting had slechts een oogenblik geduurd; ik herwon al mijne tegenwoordigheid van geest, en stoutweg greep ik op mijne beurt zijne hand, en zeide vroolijk:

'En nu uwe beurt. Gij komt uit Duitschland....'

'Dat heb ik u gezegd,' en het kereltje lachte.

't Is slechts gezegd bij wijze van inleiding.'

't Zij zoo. Wat verder?'

'O, ik versta de kunst van de handkijkerij wonderwel.'

'Wij zullen zien!'

'Gij zijt doodelijk ongerust,' ging ik voort.

'Mijnheer Craw lachte niet meer.

Uwe rechterhand, daar in uwen jas gestoken, rust op ets zeer kostbaar.....’

‘Mr. Craw werd weer even onrustig als een oogenblik te voren.

Dat kostbaar iets.....’

‘Stil, spreek zachter,’ mompelde het manneke.

‘Bah, ze ronken allen! Dat kostbaar iets zoudt gij verdedigen met.....

‘Mr. Craw trok plotselings de hand terug, en mij met eene bange uitdrukking aanstarende, mompelde hij:

Hoe weet gij dit alles?’

‘Hoe kent gij mijne geschiedenis?’

‘Ik heb ze straks door twee passagiers hooren fluisteren, toen gij voorbijgingt.’

‘Ik heb uwe geschiedenis gelezen in uwe houding, in uwen oogslag, in elk uwer bewegingen, in het vastmetselen uwer hand in den toegeknoopten jas.’

‘Dan zijt gij knapper dan ik,’ mompelde het kereltje. ‘Gij zult mij immers niet verraden?’

‘Aan wien?’

‘Aan iedereen, aan die groote, ruwe kerels daar, die onbeschaamde vrouwen ginds,’ fluisterde hij. ‘Ze zouden den ouden Craw zijn klein schatje kunnen afnemen, dat hem een verre bloedverwant heeft achtergelaten.’

‘Wees gerust, ik zal u beschermen!’ zeide ik lachend. ‘Top daarop.’

‘Gij hebt in alle geval een scherp oog,’ zeide het kereltje eenigszins gerustgesteld, ‘gij hebt eene vlugge hand, gij spreekt het Engelsch zeer vloeiend. De oude Craw zegt het u, gij zult in Londen eene schoone duit kunnen verdienen en misschien wel fortuin maken.’

‘En waarmeê dan?’

‘Ja, dat weet ik nu voor het oogenblik niet juist te zeggen; er zijn zoovele middelen in Londen om geld te winnen. Als gij eens uwe droomen van scheepsladingen

hebt zien verdwijnen, kom dan bij den ouden Craw, en wie weet of hij u nog niet goeden raad geven kan.'

'Ik hoop,' zeide ik, 'er geen gebruik van te maken, maar ik zal Mr. Craw wel een bezoek brengen.'

't Zal mij aangenaam zijn, al zult ge juist bij mij op geen Smyrnasche tapijten loopen.... Doch, vergeef me, ik wek misschien hierdoor droevige herinneringen op, en, geloof me, dat was mijn inzicht niet.'

'Wees gerust. Ik ben tamelijk wijsgeerig.'

'Dat is altijd voortreffelijk als de duivel ons in 't oor nijpt; doch ik vergat u te zeggen, waar ge mij te Londen zoudt kunnen vinden.'

'Dat is zoo.'

'Kent ge Londen?'

'Tamelijk wel.'

'Overigens...' en iets mompelend dat ik niet verstond, trok Craw een zakboekje uit, schreef met een potlood een paar woorden op een los blaadje en gaf mij dit.

'Ik wierp een oogslag op het papiertje en borg het in mijn zak, niet denkende dat ik ooit den handkijker zou hebben teruggezien.

Het *beware of pick-pockets male and female often well dressed*⁽¹⁾ kwam mij zoo wat in het geheugen, doch ik wilde mijnen tijd korten en vergeten, en daarom was mij Mr. Craw welkom. Overigens, als men in een toestand verkeert zooals die, welken ik u doe kennen, verlaat men, in de meeste gevallen, spoedig een verwaand maatschappelijk standpunt.

We dronken heel de rest van den nacht grog, en waren de beste vrienden van de wereld toen de morgen door de grauwe wolken brak.

Craw was wel het wantrouwigste schepsel, dat ik ooit ontmoet had: doch naar gelang wij elkaar leerden kennen,

(1) Wacht u voor welgekleede mannelijke en vrouwelijke dieven.

werd hij ook zoo vertrouwelĳk, dat hij mij alles zou hebben willen vertellen, had ik slechts tot in zijn hart willen doortasten. Die moeite deed ik echter niet.

Het was alsof ik Craw een onmetelĳken dienst had bewezen, met mij bij hem aan te sluiten, en omdat ik mij aangeboden had hem desnoods te beschermen, tegen al wie het op zijn kleinen schat gemunt had.

Toen wij te Dover aan land stapten en naar Londen stoomden, klampte Craw zich als het ware aan de slĳpen van mijnen jas vast, kroop achter mij in hetzelfde rijtuig, vestigde zich dicht bij mij in een hoekske en herwon slechts zijne kalmte, toen wij aan 't vliegen waren en hij de overtuiging had dat ik hem niet meer ontsnappen kon.

Had ik Craw, volgens zijne denkwĳze, een dienst bewezen, dan ook was ik hem dankbaar; hij had mij afleiding gegeven en ik had een oogenblik mijn leed en mijne eenzaamheid kunnen vergeten.

Alleen, alleen zijn in de wereld! Verre van de overige wezens, die u liefhebben en die u niet veroordeelen! ... dat lijden kent ge niet, mijnheer Albert, en ik wensch er u geluk meê.

Ik zal u niet zeggen wat moeite ik aanwendde, om mij in Londen een winstgevend bestaan te verzekeren. Daar, in die wijde wereldstad, scheidt men, zoo heeft men mij wel eens wijsgemaakt, het geld met de schop in de korenzakken op. Ga en ondervind!

Ik vormde mij, door mijne vroegere betrekkingen, aanvankelijk een bestaan, doch 't was alsof het noodlottige teeken, dat men mij te Antwerpen op het voorhoofd drukte, "discrediet", ook hier zichtbaar was.

Ja, ik had een bestaan, doch 't was niet van dien aard, dat ik vrouw en kinderen kon doen overkomen, om in Londen en in denzelfden stand als vroeger, te leven.

Dat was mijne wroeging. Hoe dikwijls heb ik des avonds en des nachts aan den donkerzwarten Theems

gestaan, in vertwijfeling aan eene toekomst zonder hoop denkende!

Indien niet telkens, als dergelijke wanhopige denkbeelden mij overvielen, het beeld mijner vrouw en kinderen voor mij waren opgerezen, ik geloof dat ik mij in den Theems zou versmacht hebben.

Niets was in die wereldstad voor mij aantrekkelijk. Ik ging het huis Gods voorbij, gelijk de woning eens vriends, en evenzoo het stille kerkhof. Zoo min als de klokken, die tot zelfs in den nacht beierden en mij als oude bekenden schenen toe te roepen, spraken tot mij de vriendenwoning en het kruis op het kerfhof.

Het geloof aan den goeden God, gelijk aan dat der menschen - zelfs aan de beste menschen - was dood in mij.

Aan Mr. Craw had ik sedert lang niet meer gedacht; het *beware of pickpockets* kwam sterker in mijnen geest en jegens hem, op; overigens, zijn adres was verloren geraakt.

Het was in de maand December, één jaar nadat ik te Londen was aangekomen, 't sneeuwde alsof wij aan de Noordpool logeerden; het zou een heerlijke, ten minste een echte Kerstmis zijn.

Londen maakte zich tot het vieren van die plechtigheid gereed, ofschoon het feest daar niets godsdienstig meer heeft: integendeel, Kerstmis is in Engeland eene heidensche braspartij geworden. De verkillende adem der Hervorming heeft de Kristen-bloemen, die dààr op den Kerstmis-sneeuw groeiden en bloeiden, doen verwelken.

Ik zal nooit den Kerstmisnacht van 1845 vergeten. Doelloos dwaalde ik over het sneeuwkleed, verkleumd en ontzenuwd doolde ik door de straten. Ik had den dood in het hart. Aan het Kerstfeest dacht ik niet.

Londen, het woelige Londen, in zijn dikken sneeuwpeels

gehuld, was voor mij een eenzaam Siberië, waarheen ik gebannen was.

In de wit ommantelde huizen waren hier en daar vensters verlicht; op de rivier, waar de masten tegen den blauwen hemel zich afteekenden, pinkten er lichtjes in de kajuiten.

Er was licht in de kelderwoningen, gelijk achter de vensters der hoogste verdiepingen van de paleizen en in de torens, en nog hooger - aan den hemel, flikkerden millioenen sterren.

Ja, 't was overal feest, maar niet in mijn hart.

Eensklaps sloeg het uur en van alle kanten beierden de klokken; 't was een wonderlijk geluid, dat voor mij allengs al flauwer werd, als verwijderde het zich meer en meer van mij. Ook mijn oog werd duister; er zakte een nevel voor mijn oog.

Ik zag nog eenige zwarte gestalten, langs mij heen eene kerk insluipen; ik hoorde nog flauw de tonen van het orgel; er was, dacht mij, daarbinnen een geest die mij wenkte, doch, evenals in een droom, weigerden mijne beenen mij dienst te doen.

Ik voelde dat ik sterven zou; mijne vrouw en kinderen zweefden vluchtig voor mijnen geest; ik dacht aan... berouw.

Akelig! ... Dat oogenblik moet zoo wat gelijk staan aan een gevoel van levend in den grond gestopt te worden.

Ik was onder de zedelijke en stoffelijke vermoeienissen - ja, laat het mij zeggen, onder het gebrek neêrgezakt en zou daar, in die nijpende koude, weldra dood gevoren zijn.'

De vader had iets somber in de stem; mijnheer Albert zweeg en staarde nadenkend voor zich uit.

XII. Een Oude Kennis.

Na een oogenblik stilzwijgen, hervatte mijnheer Van Leefdael zijn verhaal.

‘Toen ik de oogen weêr opende, bevond ik mij in een mij gansch onbekend huis, en voordat ik daaromtrent nadere berichten kon inwinnen, bemerkte ik eene mij niet vreemd zijnde figuur naast mijne legerstede; het was Mr. Craw, wiens kennis ik aan boord der stoomboot maakte.

Het oude kereltje had mij herkend; ik stak hem de hand toe, en hij, hij drukte de mijne en liet er deze bemoedigende woorden op volgen: “Ik ben gelukkig u weêr te zien.”

Naast hem stond een dikke dokter, met een gouden bril op het ronde, lachende wezen. Waarom die man lachte, wist ik niet. Nadien, toen ik mij die omstandigheid herinnerde, had ik de overtuiging dat hij lachte, omdat het gebeurde voor mij geene slechte gevolgen hebben zou.

Een half uur vroeger zou hij niet gelachen hebben!

Mr. Craw kwam mij nog altijd als hetzelfde kereltje voor, doch ik beken, dat ik in den aanvang aan eene soort van dievenverblijf dacht; want Craw's handenkijkerij en wat zoo al meer, werd nooit uit mijn geheugen gewischt.

Nu, ik zou in elk geval eene schrale vangst voor eene dievenbende geweest zijn; ik had, geloof ik, geen shilling meer op zak, kortom, ik meen dat men mij, de versleten jas en het daarin gewikkelde corpus, met een enkel pond sterling veel te duur zou hebben betaald.

Ik lag op eene bank voor een helder en koesterend

kolenvuur, en men diende mij al datgene toe, wat mij kon opbeuren en versterken. Ik bevond mij in eene groote, oude, hooggezolderde kamer, met twee hooge vensters tegenover den schoorsteen en die nu door donkerbruine, eikenhouten blinden gesloten waren.

De muren waren wit bekalkt, en dezer eenvoudigheid was slechts afgewisseld door twee donkerbruine deuren. De vloer was van rooden steen en onder de de tafel, met vier zware gedraaide pooten, lag een groote biezen mat.

Maar wat belang kunt gij in dat alles stellen!’

‘Wat mijne denkwijze aangaande Mr. Craw, zooals ik vroeger zeide, gansch wijzigde, was het groot bronzen kruisbeeld, dat boven de schouwlijst aan den muur was gehecht.

Ik vergat u te zeggen, dat de tafel met een spierwit laken gedekt was en daarop een mild ontbijt stond, en dat de lamp, die met een lange koord aan den dikken zolderbalk was vastgemaakt, dit Lucullus-maal bestraalde.

De dokter was uitgegaan.

Mr. Craw sleftte rechts en links in de kamer rond, bracht nu een schoteltje, dan een mes, nu een vork, dan weêr een telloor aan.

Het kereltje droeg een langen jas en had een klein zwart kapke, uit hetwelk de lange, witte haren te voorschijn kwamen, achter op het hoofd staan; hij geleet iets of wat op een koster of een kloosterbroeder.

Toen Mr. Craw bemerkte dat ik geheel tot bewustzijn was teruggekeerd, zette hij zich naast mij neêr en herhaalde mij, misschien voor de tiende maal, dat het hem genoeg deed mij te zien. ‘Dat is nu,’ zeide hij met een welwillenden glimlach, ‘dat is nu een recht gelukkige Kerstnacht!’

Het kereltje vertelde mij nu, dat men mij tegen den kerkmuur staande, verstijfd van de kou en met

verglasde oogen de voorbijgangers aanstarende, had gevonden; dat hij mij in den aanvang niet, maar van lieverlede, herkend had.

In eenige woorden deed ik den ouden man mijne geschiedenis kennen. Het kostte mij weinig op dat oogenblik - en zooveel vertrouwen boezemde mij Mr. Craw nu in - niets te verbloemen.

De oude man luisterde en knikte beteekenisvol, en hoe weinig opbeurend mijn verhaal dan ook zijn mocht, hij behield toch immer een glimlach op het gelaat.

‘Gij ziet wel,’ riep het manneke uit, ‘dat gij toch, willens of niet, bij Mr. Craw terecht komen moet. Nu, nu, ik wensch u “een zaligen hoogtijd”. Wat op dezen dag goed wordt begonnen, kan nooit slecht eindigen.’

‘Weet ge, waarom ik u niet bezocht heb?’ vroeg ik. ‘Uw handenkijkerij op de stoomboot boezemde mij juist niet veel vertrouwen in. Ik hield u voor een afschuwelijken booswicht.’

‘Mr. Craw lachte bij die woorden luidkeels, en sloeg als uitgelaten van vreugde met zijne magere handen op zijne beide knieën.

‘Ja, ja, ik ben een oude booswicht,’ ging het kereltje lachend voort, ‘en nu ik u eindelijk in den strik gevangen heb, zal ik u ook geducht stroopen! Doch laat ons eerst ontbijten. Na de middernachtmis zal een hartlijk stuk goed smaken!’

De deur werd geopend en een oude man met een sneeuw wit hoofd, een eerbiedwaardig gelaat en zwarte, stemmige kleeding, trad binnen en Mr. Craw groette hem als de pastoor der parochie; achter hem kwam de dokter, dan verschenen drie of vier personen van verschillenden ouderdom en blijkbaar van verschillenden stand, die allen Mr. Craw de eer aandeden, met hem het ontbijt na de middernachtmis te komen nemen.

't Was een zeer gemengd gezelschap, doch er heerschte tusschen hen een eenige band, dien ik overal, bij eene godsdienstige minderheid, bijzonder krachtig gevonden heb.

De katholiek leeft in het andersdenkende Engeland in aanzienlijke minderheid; hij leeft in het bewustzijn, dat hij tegenover eene overmachtige meerderheid staat. Begrijpelijk is het dus, dat hij hier zijne zwakheid gevoelt, en de rechtgeloovigen, als de immer bedreigde schapen, bijeen schuilen. Die algemeene toestand wischt in zekeren zin de grenzen tusschen de standen weg, of ten minste verflauwt ze op aanzienlijke wijze.

Ik heb nooit een gelukkiger gezelschap bijeen gezien, dan dat bij Mr. Craw. Die menschen waren tevreden, met dezelfde grondstelsels beziel, uitgaande van hetzelfde beginsel en strevende naar hetzelfde verheven doel.

Mr. Craw deed in het kort mijne geschiedenis kennen, en wel wonderlijk! dat hinderde mij tusschen al die eerlijke gezichten niet.

Allen maakten als het ware een verbond, om mij door de wereld te helpen en mij nooit te doen betreuren, dat ik den voet op Engelschen grond gezet had, en Mr. Craw dreef gedurig zijne vrienden aan, om den 'gevangene' geduchtig te doen gevoelen, in wat bende van bandieten hij gevallen was.

De hangklok wees eenige minuten vóór zes uren, toen wij boven ons - zoo dacht ik ten minste - het geklep eener klok hoorden; de kamer, waarin wij ons bevonden, was dus een aanhangsel der kerk, en men riep de geloovigen tot eene nieuwe godsdienstoefening.

Al de gasten stonden op, want men ging ter kerke; ik volgde hen; het ontbijt had mijne krachten hersteld.

Wij gingen de oude kamer uit en na een donkeren gang - die slechts door een olielampke, voor een kruis-

beeld brandend, verlicht was - doorgedaan te zijn, kwamen wij in eene kerk, wier altaar met zooveel bloemen en waskaarsen versierd was, dat men zou gedacht hebben in den vollen zomer en op klaarlichten dag te zijn.

De vrienden scheidden aan den ingang van elkander en Mr. Craw wenkte mij, hem eenen trap op te volgen. Hij geleidde mij op het oksaal en nam plaats aan het orgel, dat hij weldra onder zijne vingers kalm en majestueus spreken deed.

Die verlichte kerk, die priester aan het altaar, die biddende menigte, die wierook, door bloemen en lichten naar boven walmend, die tonen van het orgel - alles herinnerde mij het verledene en wat ik, dit beken ik, lang vergeten en miskend had.

Dààr, in dat heiligdom, bij die stille en nederige menschen, tevreden met hun lot - niet in het woelige beurs- en stadsleven - was voor mij rust te vinden; dat gevoelde ik!

Op dien Kerstnacht morgen ben ik een ander mensch geworden of liever, ben ik teruggekeerd tot mijnen oorsprong, 't geen ik in het geldleven al te veel vergeten had.

Ik zat naast het orgel en het hoofd in de twee handen geleund; ik had het 'Onze Vader' dikwijls gebeden, en het was alsof mijne vrouw en kinderen voor mij stonden en mij toefluisterden: 'Dat is de weg der waarheid en des levens.' Ik stond slechts op toen een vingertik op den schouder mij uit mijne diepe ingetogenheid riep.

Mr. Craw stond voor mij en ik zal nooit vergeten, hoe ik verschrikte, toen bij toeval mijn oog op de lange, reusachtige schaduw van den organist viel, die tot boven aan het witte gewelf der kerk reikte.

Alles was stil in de kerk, de dienst was afgelopen; men doofde beurtelings de lichten uit. Mr. Craw wenkte mij met het hoofd en wij keerden, doch ditmaal slechts met

ons tweeën, langs denzelfden gang naar de oude kamer terug.

Wij namen plaats aan het vuur; een oude meid gaf ons een glas grog en wij spraken als oude vrienden.

De organist was een wonderlijk, fantastisch man; soms kon hij recht geestig lachen, om dan weêr plotseling en voor een oogenblik somber gestemd en zelfs droefgeestig te worden. Waren het herinneringen uit het verledene, die als wolken voor zijne levenszonne dreven?

Mr. Craw ging wat rusten; ik bleef in den leuningstoel voor het vuur zitten. Het was licht geworden, en dewijl de oude meid morrend en grommend, de donkerbruine blinden geopend en het licht uitgeblazen had, kon ik door de hoge vensters naar buiten zien.

De vensters gaven uitzicht op eene opene plaats, aan de kerk grenzende en door oude gevelmuren, met eene lage en vervallen deur, ingesloten.

Hier en daar stond op die kleine vlakte een oud kruis en een treurwilg, wiens stam nu met een sneeuwkleed omhangen was en wiens magere takken met sneeuw omboord waren.

't Was juist alsof die huichelaar niet alleen het levenssap uit de graven haalde, maar ook de doodshemden er bij, en er zich in de koude mede gekleed had, om wat minder te griezelen.

't Was een onaangenaam gezicht, zult gij misschien zeggen. Toch niet; doch om dat nu juist aangenaam te vinden, moest men in omstandigheden verkeeren zooals ik.

Ja, dat huis, die kerk, dat stuk kerkhof - hetwelk men door de hoge vensters, langs buiten met ijzeren staven bezet, beschouwde - die stille rust werden mij lief en ik meende, na zooveel smartelijke ontmoetingen in de wereld, in de veilige haven te zijn aangekomen.

'Uwe woning bevalt mij,' zeide ik tot Mr. Craw, die juist kwam aansleffen.

‘Zelfs met dat kerkhof?’ liet hij er glimlachend op volgen.

‘Ja, zelfs dat niet uitgezonderd; want ik denk toch niet dat de rusters daarbuiten, met de ellebogen op de ijzeren spijlen leunend, u door hun gepraat zullen komen storen.’

‘Wie weet,’ zeide Mr. Craw lachend. ‘Doch gij schijnt te willen heengaan?’

‘Ik bekende dat het zoo was, doch waar wilde ik heen? Ik had op dat oogenblik geen huis meer; wat ik bezat, als koffer en reisgoed, had ik den avond te voren in mijn logement als pand gelaten.

‘Nu,’ zeide Mr. Craw en wreef lachend de magere handen, dat zij kraakten, ‘nu, dat doet me plezier. Dan moet ge wel hier blijven. Blijf, en als gij het te vervelend vindt om tegen den ouden Craw te spreken, spreek dan maar wat tegen de dooden, die soms, zooals gij zegt, tegen het vensterijzer komen leunen. Die toch weten groote lessen van levenswijsheid te vertellen!’

XIII. Een nieuwe persoon komt binnen.

‘Ik bleef dien Kerstmiddag bij Mr. Craw, en toen ik hem, in een onzer gesprekken, mijne bezorgdheid voor vrouw en kinderen deed blijken, zeide hij mij met dien stillen glimlach, hem zoo eigen: ‘Daar zal de *pick-pocket* voor zorgen!’ en inderdaad, ik kreeg kort nadien een brief van mijne vrouw, waarin mij gemeld werd, dat zij de honderd pond sterling ontvangen had.

‘Honderd pond sterling?’ vroeg ik, en staarde den goeden organist aan.

‘Ja,’ antwoordde hij, ‘Mr. Craw had een goeden stuiver op zak, toen gij hem op de boot ontmoet hebt.’

‘Des avonds kwamen de oude pastoor en de dokter weêr, en stelden mij voor, eene plaats aan te nemen, die zij voor mij hadden gevonden. 't Was niet veel, meende de dokter nederig, maar voor het oogenblik.... Ik trad als opzichter in een overgrootte fabriek, genoot onmiddellijk eene jaarwedde van driehonderd pond en, na verloop van een paar jaren, een deel in de winsten.

‘Ja,’ het waren recht brave mensen in die kleine, godsdienstige gemeente!

‘Ik betrok eene kamer in een huis niet verre van dat van Mr. Craw, en iederen avond ging ik bij hem een paar uren doorbrengen. De organist was doorgaans goed gehumeurd, doch in sommige oogenblikken scheen het leven hem erg zwart en zwaar te zijn; overigens hield hij zich in zijne eenzaamheid - de muziek daargelaten - met een aantal liefhebberijen bezig, die mij mijne jongelingsjaren herinnerden.

Mr. Craw had kleine collectiën van knopen, medailles, potten, insecten, schelpen, opgezette vogels en salamanders in flesschen; hij had eene kleine bibliotheek met eenige oude boeken, en toen ik eens in dit alles rommelde, vond ik eene groote houten doos met gekleurde poppen voor eene marionettenkas.

‘Het zien van die doos maakte den ouden organist neêrslachtig en hij wendde het hoofd om; ik heb altijd gemeend, dat hij op dit oogenblik een traan uit het oog wischte.

Toch gaf hij mij de toestemming om de gekwetste neuzen en ooren te herstellen, den overjas van zijnen raadsheer, de bellekap van zijnen Punch te kleuren, hier een arm, daar een been vast te maken.

Ik was gansch in mijn element. Iederen avond, als ik kwam, haalde ik nu dit, dan dat gereedschap uit den zak te voorschijn, en allengskens vereenzelvigde de oude man zich weêr met de poppen - ten minste oogenschijnlijk.

Waar kwamen de poppen vandaan? Hoe stonden zij in betrekking met zijnen afkeer, met den traan in zijn oog? De organist zeide het mij niet en ik deed hem, ten dezen opzichte, geene vragen. Hij echter was de maker van die beeldjes, ja, maar hij moest bekennen, dat ik in dat fabrikaat meer ondervinding had dan hij.

We lachten en schertsten soms en, even als kinderen, besloten we alles heel stil te houden, en op dezen of genen avond eene vertooning voor de vrienden te geven.

Een jaar nadat ik in de woning van den organist gekomen was, zaten we bijeen voor het groote houtvuur, in afwachting van de middernachtsmis.

Mr. Craw was sedert eenige dagen ingetogener dan gewoonlijk; hij was zelfs onrustig; er lag hem iets op het hart, dat hij mij nog niet kon meêdeelen, dat ik hem niet durfde vragen.

De vertooning met de poppen zou den volgenden avond plaats hebben; ik vertelde aan den ouden man den inhoud van het stuk, dat ik zou verbeelden; maar Mr. Craw luisterde niet en zat strak in den kolengloed te staren.

Neen, nu wenschte hij dat ik de poppen nog zou laten rusten - later misschien zou hij gelukkig zijn dat spel te kunnen zien!

Ik beschouwde den grijsaard, en zag meer dan ooit dat hij inwendig gefolterd was. Het raadsel moest eer opgelost worden dan ik dacht.

In een oogenblik van doodsche stilte in het vertrek, hoorde ik duidelijk op de beslotene plaats, op het kerkhof namelijk, tegen het vensterglas tikken.

Mr. Craw stond bevend op en was plotseling doods-

bleek geworden. Hij hield den adem in en luisterde: men klopte nogmaals en met eene bibberende stem zeide hij: ‘Zij is daar.... ik had er een voorgevoel van dat zij komen zou!’

‘Wie?’ vroeg ik ontsteld, want ik beken, er heerschte op dat oogenblik in de kamer, in de woorden van den ouden man, in het tikken op het venster aan de zijde des kerkhofs, in die stilte, een spookachtig gevoel. ‘Wie?’ herhaalde ik.

‘Ga, leid haar naar binnen,’ zeide de organist, ‘ik heb er de kracht niet toe!’ en Mr. Craw sloeg de twee magere handen voor de oogen.

‘Ik ging, echter niet zonder huiveren, naar buiten en vond er een menschelijk wezen, dat in de schemering tegen den deurstijl leunde. Nog een, zooals ik verleden jaar! zoo dacht ik.

Toen de gestalte binnengekomen was, bemerkte ik dat zij eene vrouw was in eene erg verwaarloosde kleeding, en die, in eene oude wollen deken gewikkeld, een voorwerp in de beide armen geklemd hield.

De ongelukkige was nog jong, doch de wangen waren bleek en uitgehold, het oog lag diep in het hoofd en had, daar het met bloed bevlekt was, eene recht akelige uitdrukking.

Wat de vorm van het kleed was dat zij droeg, weet ik niet; uit korte mouwen kwamen magere armen, grauw van koude, te voorschijn. Een hoed had zij niet op, maar een roode doek was om het haar gebonden, dat in verstorven klissen uit dien doek te voorschijn kwam.

Het spook der armoê kon alleen zoo'n gezicht hebben.

Mr. Craw zag haar en sloeg de handen andermaal voor de oogen, onder den uitroep van: ‘God, mijn God!’

‘Mijn hart klopte hoorbaar.

‘Vader!’ mompelde de ongelukkige, ‘ik breng u uw kleinkind.... Vader, het is heden Kerstdag.

‘Eindelijk!’ kreet de arme organist, ‘eindelijk komt gij weêr!’

‘Ik ben uw dak niet waardig, vader!’ morde zij; ‘maar dat arme bloedje heeft geen schuld.’

‘Gij en het arme bloedje zijt mij dierbaar,’ stamelde Mr. Craw, ‘zelfs al was het vandaag de groote verzoendag niet.... En waar is de vader van uw kind?’

‘Ook hij!’ mompelde zij.

‘Ja, ook hij!’ was het antwoord.

‘Hij is dood!’ morde zij.

‘Dood?’

‘Ja, gestorven, alleen, verre van ons, zooals de armen en ellendigen sterven - omringd door vreemden - gestorven in een gasthuis - zinneloos gestorven.’

‘Kind, kind! Gij hebt mij slecht beoordeeld!’ en de arme Craw snikte en sprak voort: ‘Ik heb u sedert acht dagen verwacht. Ik had er een voorgevoel van dat gij komen zoudt. Kom, Ada-lief, kom aan mijn hart, ik dank God, dat ik u weêrgevonden heb.’

‘Om mij te zien sterven,’ mompelde de dochter.

‘Neen, neen, gij zult leven....’

‘De ongelukkige schudde het hoofd; zij had gelijk, immers, de dood kuste reeds dat bleeke voorhoofd! Nu deed zij de wollen deken los, en de grootvader knielde bij een lief, doch mager en verbleekt kind, en kuste het vurig: dat ten minste was een kus van leven!

Mr. Craw had weêr een goeden Kerstavond. Voor hem klingelden de klokken in den nacht, vroolijker dan voor elk ander.

Ik zie aan uwen oogslag dat gij mij de geschiedenis der dochter vraagt? Och, dat was eene geschiedenis als van zoovelen. Zij was jong en schoon, maar wispelturig. Zij beminde een jongeling van goeden huize, doch die door zijn slecht gedrag vergat, wat hij aan zijnen naam, aan zijnen stand verschuldigd was. Het griefde den orga-

nist diep - zeer diep - zijn eenig, geliefd kind, zóó te zien verdwalen; doch niets mocht baten.

Twee jaar geleden verliet zij het vaderlijk huis, dat nestje van dons, en vloog - arme duif! - de wijde, koude en ijzige wereld in.

De bloemen der begoocheling waren, schier onmiddellijk na het huwelijk, verdwenen. Het weinige, dat men bezat, was in korten tijd verteerd, en, van stap tot stap afdalend en immer verder van het vaderlijk huis weggeslingerd, verdwenen die twee dwazen in den modderpoel, dien men Londen noemt.

Terugkeeren? Daartoe was zij, de arme zinnelooze, te fier, totdat ze eindelijk, op het punt van als landloopster aangehouden te worden, bedeesd den weg naar het huis aan de oude kerk insloeg. Ze had den Kerstavond daartoe uitgekozen, want ze kende haar vader. De burens hadden de deur voor haar geopend, om des avonds ongemerkt op het kerkhof te sluipen.

Evenals ik, herinnerde zij zich in die stille, eenvoudige kamer het 'Onze Vader' harer jeugd, en er zweefde een zalige glimlach over haar beenderig wezen, toen zij, een blik in het ronde slaande, zeide: 'Hier is nog niets veranderd.' Neen, daar veranderde niets, zoo min de meubelen als de harten; maar ook als de meubelen in een huis veranderen, veranderen de harten ook wel eens.... Ja, zeker wel.

'Ik dacht den volgenden dag niet meer aan de poppen; doch toen de moeder zich weêr gehuld had in de kleêren, die zij als jong meisje gedragen had en die sinds haar vertrek onaangeroerd in haar kamerke gebleven waren; toen het kind warm en zindelijk was ingedoffeld, scheen Mr. Craw veel te vergeten; 't was alsof hij de bladzijden van twee jaren uit zijn levensboek gescheurd en zelfs vergeten had.

'En nu de poppen? ...' zeide hij. 'Komaan, speel eens,'

ging hij voort; 't was immers voor haar dat ze eens gemaakt werden; 't was voor haar en hare vriendinnekens dat ze eens dansten, en nu, als ze dat weêr ziet, zal ze denken, dat ze gedroomd, akelig gedroomd heeft....'

'Het was de eerste maal dat ik met de poppen speelde; toen miss Ada zieker, zwakker en doodscher werd, speelde ik dien winter meer dan eens op haar verzoek, en de glimlach, welke alsdan op hare lippen zweefde, gaf mij de overtuiging dat ze nog gelukkige stonden beleefde.

Om aan dat wezen, hetwelk zooveel geleden had, de laatste levensuren te veraangenamen, maakten wij ons, Mr. Craw en ik, inderdaad weer kinderen, en de oude organist diende de jonge moeder als eene prinses.

Toen het lente werd en de zon, tusschen de oude geveltoppen door, op het kerkhof scheen en op de graven bloemen deed ontluiken, verlangde ze bij voorkeur die bloemen. Dat gaf aan den ouden man een somber voor gevoel.

Eens had Ada hare hoogtijkleêren aangetrokken en zat ze, half liggend op eene rustbank, met een aantal bloemen op haren schoot verspreid; zij wilde de poppen zien spelen - grillig kind! - op mijnen humor en de muziek, die Mr. Craw op een harmonium maakte, te hooren.

Toen wij juichend, omdat zij zoo gelukkig was, de poppenkas verlieten, was zij dood.....

Ja, dat was eene akelige geschiedenis - en van dat oogenblik wilde de man geen poppenspel meer zien en ik ook, hoeveel voorliefde ik voor mijne kunst had, ik durfde van die ongelukkige poppen niet meer spreken.

XIV. Eindelijk.....

‘Mr. Craw stierf eenige jaren daarna; hij legde mij, op zijn doodsbed, den plicht op, voor de kleine Nora te zorgen, en berichtte mij, dat hij aan zijn kleinkind eene som van twee duizend pond sterling naliet, die hij aan mij vermaakte in geval Nora vóór hare meerderjarigheid mocht overlijden.

De oude man eischte uitdrukkelijk, dat het kind mij niet verlaten en ik het tot vader dienen zou. Gij hebt haar gezien, dat lief droomerig en zwak kind.....’

De man met de poppen was diep ontroerd; hij wischte de tranen weg, die bij de herinnering aan Nora opwelden.

‘Na den dood van Mr. Craw scheen het ongeluk mij andermaal te vervolgen; de fabriek waarin ik werkzaam was, kwam in liquidatie en na honderd smartelijke en pijnlijke omstandigheden stond ik andermaal arm en beroofd, gelijk in den rampzaligen Kerstnacht op straat.

‘Naar Amerika, naar Indië!’ ziedaar het eenige, wat mij te doen overbleef. Ik pakte mijne poppen - waarom? ik wist het niet - in. 't Was alsof een geheime band mij aan die nietigheden vastkleefde.

‘Met Nora - die zich als wanhopig aan mijne knieën klampte, toen ik haar in een kostschool wilde plaatsen - met Nora aan de hand vertrok ik; ik hoopte door nevel en mist heen, eindelijk mijne gelukster in de nieuwe wereld te zien opgaan.

New York was mij even ongunstig als Londen weleer. Mijne hulpmiddelen waren uitgeput. Het erfdeel van Nora

was in een solied huis in Europa geplaatst; doch de honderd pond intrest van het loopende jaar waren verteerd. Ja, ja, mijnheer, wij kregen honger, Nora en ik!

Waarheen mij te wenden? 'Laat ons met de poppen spelen,' zeide Nora en die woorden mochten mij pijn doen, maar toch waren zij een licht. Ik opende het koffer, greep de poppen, schikte het kleine tooneel, nam het op den schouder en Nora bij de hand en ging de straat op.

Waar zal ik eerst de poppen vertoonen? In een der groote wijnhuizen? Neen, ik durfde niet. Mr. Trump had de schaamte van den weleer rijken Van Leefdael nog niet overwonnen, en toen ik eindelijk op den dorpel van het huis stond, dacht ik aan dat arme kind, hetwelk ik, dwaas genoeg, in de vernedering meësleepste, terwijl het, voortreffelijk en vereerd, van haar vermogen leven kon.

Nora zag mij met hare schoone, groote oogen aan en zeide: 'Kom dan toch, vader!' - en wij traden binnen. Mijn hart joeg alsof het de ribbenkas in stukken wilde trommelen.

Ik speelde met de poppen; 't was een stuk van eigen vinding. 't Was nieuw voor de aanwezigen; zij lachten druk en sloegen als bezetenen in de handen - en ik, ik had den dood in het hart. Eindelijk was het stuk ten einde. Het koud zweet perelde op mijn voorhoofd; ik dacht dat ik sterven zou, al riep men dan ook 'Bravo'.

Nora maakte zich gereed om rond te gaan, zooals zij dat uit eigen beweging gezegd had te zullen doen; doch nu dit gebeuren moest, hield ik haar driftig tegen: 'Och neen, kind,' zeide ik, 'doe dat niet,' en mijne poppen en plooibaar tooneel eensklaps opnemende, ontvluchtte ik, met Nora aan de hand, het wijnhuis.

Aan de deur greep mij plotseling eene zware vuist bij den kraag. De man die zulks deed, een gentleman in het wijnhuis aanwezig, had mij begrepen; hij had als het ware gansch mijne geschiedenis in een oogwenk gelezen.

‘Gij kent uw handwerk nog niet, beste man!’ zeide hij mij.

‘Ik sloeg de beide handen voor de oogen en begon te weenen.

‘Gij zijt voor dat handwerk niet opgegroeid, niet waar?’

‘Ik zweeg.

‘Maar,’ ging hij voort, ‘de nood dwingt u.’

‘Dat is waar,’ antwoordde ik.

‘Welnu, elk handwerk is eerlijk, als het eerlijk gedreven wordt,’ zeide hij. ‘Kom, wacht mij hier, ik zelf zal daar binnen de ronde doen, tot vergelding van uw kunstig spel’ - en vijf minuten later bracht hij mij in zijn hoed een twintigtal dollars.

‘De poppen van vader Craw hadden ons het leven gered!

Men gewent zich van lieverlede aan alles, en dit was ook het geval met ons spel; ik speelde echter meestal in besloten gezelschappen en tegen bepaald loon, en ik won, zooals men zegt, ‘geld 'lijk slijk.’ Men sprak te New York zeer veel van den man met de poppen; de dagbladen, die in Amerika gretig op iets buitengewoons azen, verkondigden uitbundig mijnen lof en bouwden de wonderlijkste geschiedenissen of liever, fantasieën op mijnen naam; men eischte van alle kanten Mr. Trump, den poppenman, en hoe hooger mijne eischen werden, hoe drukker de toeloop was.

Ik stelde mij onder meergemelden naam in betrekking met den bankier Eterson; en onder dien van Mathison met zekeren Gland te Rotterdam, ten einde de door mij gewonnen penningen op hunne bestemming te doen komen.

‘t Ging mij wel en, was het denkbeeld van een vernederden stand mij niet dikwijls te binnen gekomen, ik zou een gelukkig mensch zijn geweest.

Als ik echter aan Nora, of liever aan hare toekomst dacht, klopte mij het harte bang. Wat zou ze denken, als zij eens groot zou geworden zijn, over het handwerk, waaraan ik haar had verbonden? Was ik het niet, die belette dat zij in haar eigen stand vereerd en gelukkig zou opgroeien? Immers, Nora was betrekkelijk rijk!

Dewijl ik mijn verblijf in Amerika nog geruimen tijd wilde rekken, besloot ik, Nora in eene kostschool te plaatsen, en haar alzo van de poppenkas af te zonderen.

Ik koos de voortreffelijkste school uit, die ik vinden kon en maakte het meisje zacht en vlelend met mijn ontwerp bekend. Nora antwoordde niets: dat was overigens hare gewoonte. Zij gaf mij een kus en glimlachte eens.

Maar toen het koffer ingepakt stond, toen wij op het punt waren van te vertrekken, was het mij zoo te moede, dat ik meende te bezwijken; ik had dat kind lief - lief als mijn eigen bloed. 't Moest echter zóó zijn!

Ik trad mijmerend in de kamer welke ik bewoonde, en bleef op den dorpel staan. Daar deed zich een tafereel voor mij op, dat gevoeld, maar niet kan beschreven worden.

Nora stond met haren kleinen omslagdoek op den schouder en den breedgeranden reishoed op het hoofd, dus gereed om te vertrekken, voor de poppen, die aan eene koord, aan twee stoelen gespannen, hingen te bengelen.

Zij boog zich tot de poppen, en kuste ze een voor een vaarwel; ik hoorde haar zeggen: 'Ik zal altijd aan u denken, vroolijke oom Sam!' Dit was de naam van een mijner personages.

Ik was diep bewogen, en naderend nam ik het kind op de knieën en vroeg:

'Gij verlaat mij dan wel ongaarne, Nora?'

'Het kind knikte, en twee groote tranen welden in hare schoone oogen op.

‘Lief kind, 't is voor uw geluk!’ waagde ik te zeggen.

‘Nora schudde het lokkig hoofdje.

‘Gij zijt bleek, kind: gij beeft alsof gij aan de koorts lijdt. Arm kind! wees gerust, we zullen dezen avond niet heengaan; morgen...’ fleemde ik.

‘Het kind lachte vol hoop.

Des anderdaags zeer vroeg trad ik aan haar bedje, wel besloten, niet meer zwak te zijn; doch het kind zag er zoo bleek, zoo ontroerd, zoo zenuwachtig uit dat ik bang werd. 't Was blijkbaar dat zij gansch den nacht slapeloos had doorgebracht, en zich met het denkbeeld van scheiden had gefolterd.

Ik meende zelfs iets lieflijk boos in hare oogen te zien, en met een meesmuilend gezichtje zeide zij mij: ‘Ik zal toch overal zeggen dat ik het kind van den poppenman ben.’

Het kleine ding had mijn geheim geraden en het dreigde, zich op mij te wreken, mijne ontwerpen te verijdelen en mij te dwingen haar bij mij te houden.

‘Wilt gij dan liever bij vader blijven?’ vroeg ik.

‘Zij vloog driftig op, sloeg hare armkens om mijnen hals en kustte mij; ik moest het koffer openen en het uitpakken; dan naast haar bedje plaats nemen en eerst toen zij mij, zoo dacht ze gewis, door hare handjes vastgekleuisterd en belet had heen te gaan, sliep zij in, en ik zat nog in dezelfde houding aan haar bedje, toen zij wakker werd.

Kinderachtig, niet waar, maar men is slechts waarachtig gelukkig wanneer men kind kan zijn met het kind.

Nora verliet mij niet, en iederen avond zaten wij samen over de schoolboeken gebogen en ik leerde haar, met een onwankelbaar geduld, wat zij kennen en weten moest; ik leerde haar ook muziek en teekenen, en voor beide deze kunsten toonde zij veel aanleg.

Hoe zou het in de toekomst met Nora gaan? Ik wilde er niet meer aan denken. De groote Meester van hierboven heeft alle moeilijkheid weggenomen, door haar vroeg tot zich te roepen!

Nora heeft mijne fortuin vergroot, dat is waar; doch door heen te gaan, heeft zij ook mijn levensgeluk verminderd. Och, ik wensche dat graf nog eens te kunnen openen, mijn kind wakker te mogen kussen, alles te geven wat ik bezit en mijne dwaaltochten met mijne poppen te hernemen!

Goed kind, rust in vrede, onder het gras en het bloemenkleed des kerkhofs, in den gewijden grond en naast den goeden vader Craw.'

Mijnheer Van Leefdael zweeg; diep was hij ontroerd; in zijn oogen blonken tranen. Die man had veel geleden, veel gestreden; men zou gezegd hebben, dat zijn hart van gepolijst staal moest geworden zijn, waarop alles afbotste - en nu weende hij als een kind, enkel bij het herdenken aan een hem toevertrouwd ongelukkig schepseltje!

Mijnheer Van Velthem was misschien nog meer ontroerd dan de poppenman.

'Wonderlijke loop der dingen hier beneden, niet waar?' zoo hervatte de man. 'Ik bezit nu eene eerlijk verkregen fortuin, en volgens de wereld verplettert zij mij en is juist een beletsel, dat ik met opgeheven hoofd de wereld intrede. Maar indien ik het fortuin op de beurs gewonnen had, al weet de wereld dan ook dat daar veel onreins door de vingers loopt, zou ik het luidop mogen uittrompetten.

Tegen dat vooroordeel zal ik niet worstelen; men worstelt nooit met eenig welgelukken tegen een ingeplant vooroordeel. Overigens, ik beken het, veel wordt er gansch verkeerd onder dien naam geschoven en men wil door dat woord eenigszins rechtvaardigen, wat inderdaad laag en gemeen is. Doch ik reken mijn stand - die nooit, en

God is mijn getuige, door eene oneerlijkheid besmet werd - niet tusschen deze laatsten.

Ik klaag echter niet, ik mor niet; ik schik mij in mijn lot en de goede God zal het overige doen.... Ik lach, ik ween en zeg zelfs ten slotte, met Jan die lacht en Jan die weent:

‘Het kijkglas wisselt voor onze oogen,
En Heracliet, hoe diep bewogen,
Zal, als de zaken beter staan,
Met Democriet aan 't lachen gaan.’

‘En als er eenige jaren zijn voorbijgesneld, zal men, zelfs al kende men het geheim, aan de kinderen niet meer vragen, waar hun vader zijne fortuin haalde; neen, zelfs van den poppenman niet meer zeggen, wat de dichter - zijn naam ontgaat mij - over het lot van alle menschenkinderen zegt:

Men weet niet eens, wat naam hij had!

En als de magere dood, met zijne knokkelige vingers, den armen kluchtspeler, als een onmerkbaar stofje van dezen wereldbol zal hebben weggeknipt, zal de poppenman toch, even als de trotschgetitelde en op alle naden vergulde edelman, naar het eeuwige land der sterren reizen - en de een gelijk de ander zal op die groote reis, bij toeval, nog wel eens naar beneden, naar de wereld terugzien, en glimlachend met den dichter Hebel zeggen:

‘Daar beuzelde ik tot aan mijn zalig end.
't Is hier toch beter, vriend....
Voort, schimmel, voort!’

En die laatste woorden uit Hebel's gedicht *Vergankelijkheid*, scheen de man er met voordacht bij te voegen:

want hij raakte de doos aan die op tafel stond, en onder het spelen van een fantastischen en spotachtigen wals, reed de dood op zijn mager wit paard over het deksel heen.

Op Van Leefdael's lippen lag een stille glimlach. Zoo zou het zijn - en zoo nam hij het ook aan; het antwoord van mijnheer Albert mocht zijn wat het wilde.

Deze laatste, die zich zelven meester was in elk oogenblik, had vrij kalm toegelusterd; het oordeel had zich langzaam en krachtig in hem gevormd. 't Mocht week zijn geweest als sneeuw in den aanvang, nu was het steenhard geworden, hard als marmer, veerkrachtig als staal.

Dat oordeel zou over zijne lippen komen, toen eensklaps de deur der geheimzinnige kamer geopend werd, en de gestalte van Veva daarin verscheen. De moeder werd ongerust over het lang wegblijven van den vader, en zond hare dochter eens naar beneden.

Zij kwam op gepasten tijd.

Mijnheer Van Velthem had haar, bij de minste beweging aan de deur, opgemerkt; hij richtte zich op, naderde haar snel, greep hare hand, trok haar voort en voor den ouden poppenman staande, zeide hij:

‘Mijnheer Van Leefdael, ik vraag u de hand van uwe dochter.’

De vader had alle ontroering, alle gevoel van vernedering, elk denkbeeld van kleinachting als het ware in zich teruggestooten, hij was niet meer de poppenman van zoo even, hij was nu de man in het volle bewustzijn van de degelijkheid zijner afkomst, familie en fortuin; hij was in alles meer de gelijke van mijnheer Van Velthem, en met een stillen glimlach en waardig kalm, zeide hij:

‘En ik, mijnheer Van Velthem, ik geef haar u. Wees beiden gelukkig.’

Veva rukte zich uit de armen van verloofde en vader los, en ijlde, schier zinneloos van vreugde, naar boven, om die blijde tijding aan moeder en zuster te brengen.

Dan greep mijnheer Albert de hand van den ouden man en zeide diep ontroerd:

‘Mijnheer Van Leefdael, vergeef mij, dat ik een oogenblik gearzeld heb....’

‘Hoe, mijnheer? Maar gij hadt er wel recht toe; doch laat ons nu voortaan over dit punt zwijgen, en dat mijne kinderen nooit weten, wat hun vader deed om hun, op eerlijke wijze, overvloed en weelde te bezorgen.’

Drie maanden later zou de bruiloft van Van Leefdael's dochter met mijnheer Van Velthem plechtig gevierd worden.

Toen de dag der bruiloft kwam, zag de vader zich weêr omringd door al de pracht en weelde der vroeger jaren en zelfs door veel van zijn oude vrienden, die, op de beurs millioenen gewonnen hebbende, nu met ridderlint en adellijken titel pronkten.

Men sprak met lof van den stoutmoedigen Van Leefdael, die in de nieuwe wereld zijne fortuin gemaakt had, en menig groot handelsgesticht wenschte heimelijk en openlijk, den gelukkigen speculant, tegen betaling van zware jaarwedde en percenten, aan zijn hoofd geplaatst te zien; doch Van Leefdael glimlachte en schudde spottend het hoofd.

Dat echter verwonderde den bankier Eterson, die, als vriend van mijnheer Albert Van Velthem, de bruiloft was komen bijwonen, en die in den nieuwen schoonvader den poppenman van vroeger niet herkende.

Wie zou toch ook aan eene zoo wonderlijke standverwisseling hebben durven denken!

Ja, het verwonderde hem, dat mijnheer Van Leefdael, nog in de kracht zijns levens, dien goudstroom van de hand wees.

Mijnheer Van Leefdael leunde achterover op zijn stoel en fluisterde glimlachend, terwijl hij met een oog het lichtgroene glas, met goudgelen Rijnwijn gevuld, scheen te willen peilen:

Goud is niets dan bar metaal,
 Glorie - niets dan kinderpraal:
 Stamboom, adel, aanzien, eer,
 Speelgoed! zegt, wat zijt ge meer?

Op het einde van den maaltijd betrok het opgeruimd gelaat van den ouden heer Van Leefdael echter, toen een der oude vrienden zeide:

‘Ik doe een verzoek, dat onze gastheer niet weigeren zal. In zijne jongelingsjaren kon hij zoo heerlijk met de poppen spelen: nu nog moet hij ons op eene vertooning vergasten.’

‘Kinderspel!’ mompelde Van Leefdael, en de man kleurde.

‘Neen, neen! eene improvisatie op de bruiloft!’ riep men van alle kanten.

De oude heer stond op, hij had groote moeite om zich goed te houden.

Toen hij zijn schoonzoon voorbijging, fluisterde deze:

‘Hoe onvoorzichtig!’

‘Voor de laatste, voor de allerlaatste maal!’ mompelde de vader.

Men sloeg een soort van tooneel op en hij speelde heerlijk, prachtig; beurtelings lachten en weenden de poppen; beurtelings verspreidden zij den fijnen spot, of een diep gevoel onder de gasten.

Nu eens vertelden de poppen zoetluidende poëzie over liefde en huiselijk leven, dan weêr blies de koude proza, als de noorderwind, met rijm en ijzel in den mond, die veelkleurige bloemen voor het oog weg, en, weende men in den aanvang, men schaterde het later uit.

Toen Van Leefdael terug op zijne plaats kwam, zat de bankier Eterson onbeweeglijk, met bleek gezicht en strakken blik, den poppenman aan te staren.

Bedroog hij zich?

‘Gij overtreft Mr. Trump!’ riep de bankier eensklaps uit. ‘Indien gij in het Engelsch speeldet en niet in het Neêrduitsch....’

‘Wie was Mr. Trump?’ vroeg mijnheer Van Leefdael op hoogst natuurlijken toon.

‘Een poppenman, die u....’

‘Hoe jammer dat ik hem nooit gekend heb!’ onderbrak mijnheer Van Leefdael, op een toon die een eind maakte aan de opmerkingen.

Toen de oude heer naast den bankier neêrzat en zijn gevuld champagneglas tegen het zijne tikte, fluisterde de eerste:

‘Gij hebt het afsterven van den poppenman bijgewoond, laat hem voor eeuwig in het geheim en in vrede rusten!’

Mr. Eterson drukte hem bleek en ontroerd de hand: dat was het zegel op de overeenkomst.

1874.